

Dvostruko druge i u Europi dvadesetprvog stoljeća? Pogledi na multikulturalizam iz perspektive žena migrantica s boravištem u Hrvatskoj

---

Vukoja, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:888211>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski Fakultet Zagreb
Odsjek za sociologiju

Diplomski rad

**Dvostruko druge i u Europi dvadesetprvog stoljeća? Pogledi na multikulturalizam
iz perspektive žena migrantica s boravištem u Hrvatskoj**

Studentica: Katarina Vukoja

Mentorica: Prof.dr.sc. Branka Galić

Siječanj, 2022

Sadržaj

Uvod.....	2
1.Ciljevi i svrha	3
2.Polazišta i istraživačka pitanja	5
2.1. Pojava nekontroliranih migracija sa područja Bliskog Istoka prema Zapadnim zemljama	6
2.2. Multikulturalizam općenito i njegove značajke	10
2.3. Feministička teorija i multikulturni feminizam	11
2.4. Integracija migranata u Zapadnim zemljama s posebnim naglaskom na Hrvatsku	12
2.5. Istraživačka pitanja	15
3. Metodologija istraživanja.....	16
4. Rezultati istraživanja.....	18
4.1. Značajni faktori za emigraciju iz domicilne zemlje	18
4.1.1. Položaj žene u domicilnim zemljama sudionica.....	18
4.1.2. Mogućnost obrazovanja i zaposlenja za žene	21
4.1.3. Slobodno vrijeme sudionica	25
4.1.4. Podrška i odnos s obitelji.....	26
4.1.5. Ugroza sigurnosti i narušavanje kvalitete života	27
4.1.6. Uplitanje države u privatnu sferu pojedinca.....	28
4.2. Putovanje prema zemljama Europske Unije	30
4.2.1. Sukobi i prisilni odlazak	30
4.2.2. Trauma putovanja prema Europskoj Uniji	32
4.2.3. Posljedice Dublinskog sporazuma i uvjeti za migrantsku populaciju u RH	35
4.2.4. Nedostatak informacija o Hrvatskoj	37
4.2.5. Potraga za boljim životom.....	38
4.3. Boravak u Hrvatskoj i proces integracije u hrvatsko društvo	39
4.3.1. Početak života u Hrvatskoj i stanje u prihvatnim centrima	40
4.3.2. (Ne) uključenost državnih institucija u proces integracije i problem učenja	42
4.3.3. Mogućnosti zaposlenja – prepreke i iskustva u radnom okruženju	43
4.3.4. Kvaliteta života sudionica u Hrvatskoj.....	47
4.3.5. Osjećaj prihvaćenosti sudionica u Hrvatskom društvu.....	50
4.3.6. Važnost udruga i volontera u procesu integracije.....	52
5. Rasprava.....	53
6. Zaključak.....	58
Literatura.....	62
Prilozi.....	66
Sažetak	77
Summary	78

Uvod

Migracija je pojava koja se javlja kod čovjeka od samog našeg postanka, ali razlozi i uzroci migracija su se tijekom godina mijenjali. U početku „teorije migracija bile su ekonomske i zanemarivale su društvene i kulturne aspekte procesa“ (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:209). Jedna od također značajnih teorija je Marksistička teorija migracija, koja vidi migraciju „kao mobiliziranje jeftine radne snage za potrebe kapitalizma“ (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:209). Pojavom globalizacije uviđa se da je isključivo ekonomska perspektiva migracijskih teorija nedostatna, te da je potrebno uključiti i druge aspekte osim onih ekonomskih. Danas imamo više nego ikada do sada zabilježeni broj nasilno izmještenih migranata (IOM, 2016) koji ne mogu više potpadati u definiciju ekonomskog migranta, te je potrebno razlikovati terminološki pojmove „ekonomski migrant/ica¹“, „izbjeglica²“ i „tražitelj/ica azila³“. Budući da se ovaj rad osvrće na migrantsku krizu od 2015. godine do danas u kojoj se javljaju svi podtipovi migranata/ica koji su spomenuti, u radu će pozornost biti usmjerena na masovne migracije, odnosno na iskustva žena migrantica, a distinkcija u terminologiji između ekonomske migrantice, izbjeglice i tražiteljice azila biti će naznačena gdje bude potrebno radi boljeg shvaćanja situacije. Iako žene čine čak pedeset posto ukupne izbjegličke populacije na svijetu i veliku većinu ekonomskih migranata, prema podacima dostupnima na stranicama UNFPA⁴ (2018), često ostaju u sjeni gdje se njihova iskustva izjednačavaju s iskustvima muškaraca. Znamo da iskustva žena ne mogu biti jednaka onima muškaraca zato što su one dodatno ranjiva skupina unutar već ranjive skupine. UNFPA (2018) navodi na svojim stranicama pet glavnih razloga zašto su migracije feminističko pitanje, odnosno navodi kako se (1) povećava broj žena migrantica koje putuju same ili kao glave obitelji; (2) kao žene suočavaju se s mnogobrojnim rizicima poput trgovine robljem, seksualnim iskorištavanjem i nasiljem; (3) dvostruko su diskriminirane i kao žene i kao migrantice; (4) žene i dalje trebaju seksualnu i reproduktivnu zdravstvenu skrb, jer se

---

¹Ekonomski migranti su osobe koje napuštaju svoje zemlje isključivo iz ekonomskih razloga koji nisu povezani s definicijom izbjeglica ili kako bi zatražile značajna poboljšanja u svojoj egzistenciji. Ekonomski migranti ne spadaju u kriterije za status izbjeglice i stoga nemaju pravo na međunarodnu zaštitu (UNHCR 2022)

²Izbjeglice su ljudi koji su pobjegli od rata, nasilja, sukoba ili progona i prešli međunarodnu granicu kako bi pronašli sigurnost u drugoj zemlji (UNHCR, 2022)

³Tražitelj azila je netko čiji zahtjev za utočište tek treba biti obrađen. Svake godine oko milijun ljudi traži azil (UNHCR, 2022)

⁴United Nation Population Fund

trudnoće događaju i dok su u bijegu i (5) žene migrantice sklonije su razviti zdravstvene probleme tijekom putovanja, ali i prilikom dolaska na odredište. Javlja se nasušna potreba za prikazom njihovih iskustava u migraciji kako bismo bolje mogli razumjeti što migracija znači za žene, te da li one same smatraju da su njihova iskustva drugačija od iskustva muškaraca i u kojim aspektima. Ovaj će rad prikazati iskustva deset žena migrantica koje su podijelile svoje iskustvo u migraciji i migracijskim tokovima povezanim s migrantskom krizom te svoje iskustvo s integracijom u hrvatsko društvo. U prvom djelu rada dati će se kratki prikaz zbivanja vezanih uz samu migracijsku krizu i kratki pregled događaja koji su prethodili samoj krizi. Nadalje dati će se uvid u pojam multikulturalizam i pojasniti njegov značaj za ovaj rad. Također dotaknuti ćemo se feminističke teorije, ukratko dati pregled njezina nastanka i značaja danas, te spomenuti multikulturalni feminizam. Prikazat će se teorijski okvir, odnosno reći nešto o feminističkoj migracijskoj teoriji i iznijeti istraživačka pitanja. U drugom djelu rada iznijeti će se relevantni nalazi istraživanja koji će biti analizirani i zatim objašnjeni u raspravi, te na posljertku dati će se zaključak s obzirom na sve prethodno iznesene podatke.

1. Ciljevi i svrha

U suvremenom društvu susrećemo se s problemom nekontroliranih migracija s Istoka na Zapad i posljedicama koje one donose kako za područja emigracije tako i za područja imigracije. Problem koji se posebno nameće, i često je naglašen u medijima, je prilagodba imigranata na način života, kulturne obrasce i dinamiku društva u koje dolaze. Unutar tog problema javlja se i poseban problem odnosa prema ženama imigranticama, te njihovoj prilagodbi u društvu u koje imigriraju. Poteškoće s kojima se susreću žene migrantice proizlaze iz razlika između njihove dosadašnje tradicije, kulture i običaja, te nove društvene sredine u koju dolaze. Najbolje to ilustrira Susan Moller Okin (1999) u svojoj knjizi „Is Multiculturalism Bad for Women?“ navodeći primjer kada se Francuska vlada prilagodila mnogobrojnim migrantima s Istoka koji su u duhu svojih običaja i vjere nosili hidžab (pokrivalo za glavu, lice i prsni koš). U početku je Francuska branila nošenje hidžaba u javnim institucijama poput škole, na što su se migranti s Istoka, muslimanske vjeroispovijesti, pobunili, tvrdeći da se krše njihova prava kao manjine. No bitno je napomenuti kako je hidžab u njihovoj kulturi obavezan samo za žene, te kada se kasnije žene pitale za mišljenje, većina je zapravo smatrala oslobađajućim što postoje mjesta na kojima ne moraju nositi hidžab. Ovdje je vrlo jasno ilustriran problem koji se javlja između feminizma i multikulturalizma kao sukoba prava grupe i prava pojedinca koja se

smatraju temeljnim ljudskim pravima. S obzirom na nove izazove i poteškoće koje donose nekontrolirane migracije s Bliskog Istoka prema Zapadnim zemljama očita je sociološka relevantnost teme.

Europska unija nedavno je postala, prema riječima Arna Tauscha (2019) "vodeći svjetski magnet globalne migracije". Svjedoci smo migrantske krize koja je bila na vrhuncu u razdoblju od 2015. godine do 2017., no migranti i dalje pristižu u velikim brojevima u Europu. „Suprotno pretpostavkama vladajuće „kulture dobrodošlice“ u medijima i akademskoj zajednici većine zapadnoeuropskih zemalja, negativne društvene i političke posljedice ove masovne migracije, posebno za rodne odnose i ukupnu dimenziju nejednakosti, ne mogu se zanemariti“ (Tausch, 2019:67). Ovaj rad u svoj fokus stavlja pitanje položaja žena migrantica koje pristižu u Europu, posebice Hrvatsku, iz Istočnih društava i tu se javlja potreba za multikulturnim feminizmom. Multikulturni feminizam se, prema riječima Aleksandre Izgarjan (2011), prvenstveno orijentira na položaj žena iz manjinskih/diskriminiranih etničkih grupa u okviru zapadnih multikulturnih društva, tj. na položaj imigrantkinja u tim društvima. Bitno je naglasiti kako su često žene koje nisu bijele boje kože (norma na Zapadu) percipirane kao „druge“ u odnosu na bijele žene na Zapadu, stoga se javlja potreba za feminizmom koji će prikazati njihovu borbu protiv dvostruke marginalizacije.

U ovom radu želi se provjeriti u kojoj mjeri se imigrantice osjećaju prihvaćeno i uključeno u novoj društvenoj sredini, te postoji li prostor za poboljšanje praksi pri integraciji imigrantica s Istoka u hrvatsko društvo, s obzirom na velike razlike u socio-kulturnim obrascima života, te na koji način bi se one mogle poboljšati. Također se želi provjeriti koje faktore one vide kao ograničavajuće i smatraju li da su njihova prava kao pojedinca u društvu ugrožena na temelju prava manjinske grupe. U kojoj mjeri se žele prilagoditi novom društvenom okruženju i smatraju li da su njihova prava veća u novoj društvenoj sredini, te ostvaruju li doista svoja osnovna ljudska prava bez ulaženja u konflikt s pravilima grupe kojoj pripadaju. Postoji li mogućnost koegzistencije feminizma i multikulturalizma u ovim uvjetima u Hrvatskoj.

Istražit će se položaj žena migrantica unutar Hrvatskog društva i dati uvid u njihovu percepciju vlastitog položaja i osjećaja emancipiranosti kao i uključenosti u društvo. Posebna pažnja će se usmjeriti na postojanje konflikta između prava manjinskih grupa u odnosu na prava žene kao pojedinaca.

Ciljevi ovog rada su utvrditi stvarno stanje odnosa u društvu spram migrantica koje dolaze iz zemalja Bliskog Istoka, te im pružiti priliku da same opišu svoje proživljeno iskustvo, kako bi se mogli utvrditi pozitivni, ali isto tako i negativni obrasci koji se odvijaju prilikom prilagodbe i prihvaćanja u novo društvo u svrhu razvijanja boljih praksi prilagodbe u budućnosti i lakše integracije u društvo.

2. Polazišta i istraživačka pitanja

Ovaj rad bavi se iskustvom žena migrantica, pa je stoga bitno pojasniti ključne pojmove na koje se oslanja poput migracija, multikulturalizma, multikulturalnog feminizma i samog procesa integracije. „Migraciju definiramo kao djelovanje, odnosno kao kretanje ljudi s jednog mjesta na drugo mjesto“ (Opitz, 1999:49). Migracije možemo podijeliti u određene kategorije s obzirom na prostorni obuhvat, vremensko trajanje i njezin tip. Kao vrste migracija imamo unutarnje i vanjske, konačne i privremene, dobrovoljne i prisilne te ekonomske i neekonomske. Tijekom vremena razlozi za migracije su se mijenjali, no najčešće uzroke možemo podijeliti na prirodne – prirodne nepogodne, katastrofe i sl., društvene – ratovi, politička nestabilnost i sl. i ekonomske – glad, siromaštvo, težnja za boljim standardom. Kada govorimo o migraciji bitno je spomenuti da na uzroke i vrste migracija utječu takozvani 'push and pull' faktori, odnosno faktori koji odbijaju i privlače migrante. Teoriju o 'push and pull' faktorima razvija Everett Lee (1966) pozivajući se na Ravensteinov zakon o migraciji. Prvotne migracije čovjeka bile su u skladu sa životinjama koje je koristio za prehranu. Kasnije, razvojem sjedilačkog načina života te oslanjanje na uzgoj vlastite hrane (ratarstvo i stočarstvo) koje je zamijenilo lov, te kasniji razvoj industrijalizacije, migracija je bila odgovor nekog društva ili zajednice na pojedine 'push i pull' faktore, te potrebe za promjenom staništa. Odnosno, prema neoklasičnoj ekonomskoj teoriji migracijskog ponašanja kao glavni uzrok migracija uzima se ekonomski uzrok (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:209).

Današnja suvremena društva drugačija su u odnosu na primarna društva i potrebe pojedinaca koji čine to društvo razlikuju se od potreba njihovih predaka, ali rat, glad i potreba za sigurnijim i boljim životom su i dalje glavni faktori koji motiviraju pojedinca na neku od prethodno spomenutih migracija. Migracije nose i određene izazove kako za same migrante, tako i za zemlje u koje dolaze, a posebno ranjive skupine u tom procesu čine žene i djeca. „Kao što su istaknuli feministički znanstvenici, za razliku od rodno slijepih shvaćanja migracija, žene su se formirale i nastavljaju formirati značajan dio migracijskih tokova“ (Cederberg, 2013:193). Ovaj rad želi pobliže istražiti njihova

iskustva i istražiti koji faktori su utjecali na njihovu odluku da migriraju na područje Zapadne Europe, odnosno zašto su zatražile boravište ili prebivalište u Republici Hrvatskoj, te izazove s kojima su se putem susrele.

2.1. Pojava nekontroliranih migracija sa područja Bliskog Istoka prema Zapadnim zemljama

Možemo primijetiti kako je posljednjih šest godina poradi političko – društvenih previranja došlo do masovnih migracija s područja Bliskog Istoka⁵ prema Zapadnoj Europi, odnosno zemljama Europske Unije. Ta migracija je nama poznatija kao migrantska kriza 2015. godine, no taj proces započeo je puno ranije i još uvijek traje. Istovremeno odvijanje ratova, kako oružanih tako i političkih, te potrebe za boljim i sigurnijim životom potiču masovne migracije prema Zapadnim društvima. Nestabilnost u regiji Bliskog Istoka nije novitet, već stanje koje traje dugi niz godina, odnosno „ima korijene u razdoblju neposredno nakon Prvoga svjetskog rata, kad je kombinacija unutrašnjih i vanjskih čimbenika transformirala tu nekoć mirnu regiju u zonu visokog rizika“(Matić, 2018:177).

Jedan od pokretača masovnih migracija s područja Bliskog Istoka je Arapsko proljeće. Arapsko proljeće je pokret nastao iz niza prosvjeda kao izraz bunta prema dotadašnjem uređenju vlasti na području Bliskog Istoka i nešto šire, a započelo je s prosvjedom u Tunisu 2010. godine. Dotadašnji režimi vlasti uglavnom su bili diktatorske naravi. „Ti represivni režimi, u stalnom »ratu« s vlastitim građanima i s hegemonijskim pretenzijama prema susjednim zemljama, politička su ostavština arapskog nacionalizma na kojoj počiva velik dio odgovornosti za nasilje koje je pratilo slom Arapskog proljeća i posljedičnu moru bliskoistočne stvarnosti“ (Matić, 2018:205). Prosvjedi i nemiri su posljedično doveli do građanskih ratova i dodatno destabilizirali regiju. Arapsko proljeće nije slučajno započelo 2010. godine, naime kako navodi Philippe Fargues (2017) u poglavlju pod nazivom „Mass Migration and Uprisings in Arab Countries: An Analytical

---

⁵ Bliski Istok je zapadnjački naziv za geopolitičko područje sjeveroistočne Afrike i jugozapadne Azije čije granice nisu jasno definirane, te nastaje u doba Osmanskih osvajanja. Postoji šire i uže određenje tog pojma. Uže određenje pod tim pojmom podrazumijeva tzv. „jezgra regije koju čine Egipat, Irak, Iran, Izrael, Jordan, Libanon, Palestinska samouprava i Turska“ (Kasapović, 2016 prema Matić, 2018) . Šire određenje regije se definira „od Mauritanije na zapadu do Irana na istoku, od Turske na sjeveru do (Južnog) Sudana na jugu“ (Millton-Edwards, 2011; Owen 2004; Tibi, 1998 prema Matić, 2018). Uz Bliski Istok možemo čuti i nazive „Srednji Istok“, „Plodni polumjesec“, „Levant“ i „Jugozapadna Azija“. Svaki od naziva ima drugačije definirano geografsko područje koje zahvaća, odnosno broj država koje uključuje. U ovom radu pod nazivom Bliski Istok prvenstveno je stavljen naglasak na zemlje „Plodnog polumjeseca“ (Irak, Izrael, Palestina, Jordan, Libanon, Sirija, dio sjeveroistočnog Egipta, dio jugozapadne Turske i dio zapadnog Irana).

Framework“ zato to postoji dobar razlog, odnosno događa se demografska tranzicija u kojoj najbrojnija skupina ikada na ovim prostorima postaju obrazovani mladih ljudi u dobi od 20 do 35 godina bez zaposlenja poznata pod nazivom „youth bulge“. To je generacija u kojoj se povećava dob za stupanje u brak, razina obrazovanja i stupanj individualnosti, a smanjuje se broj djece u brakovima i obiteljske odgovornosti, te se javlja nezadovoljstvo zbog podzaposlenosti, nezaposlenosti i malih nagrada za uloženi trud (Fargues, 2017). U borbi za svoja prava i pokušajima rušenja prethodnih režima umjesto veće slobode i napretka oslobodio se put radikalnim vjerskim skupinama koje su iskoristile nestabilnu situaciju kako bi se domogle kontrole, što je potaknulo stanovnike tih područja na masovne i rizične migracije.

Kako IOM⁶ (2016) navodi na svojim stranicama, 2015. godine broj međunarodnih migranata na svjetskoj razini, odnosno osoba koje su napustile domicilnu zemlju i odselile se u neku drugu, iznosio je 244 milijuna. To je do tada najveći izmjereni broj migranata na godišnjoj razini. Na globalnoj razini, navodi dalje IOM (2016), žene čine 48% migranata, dok u Europi žene čine čak 52.4 % od svih migranata. Također se navodi kako je u 2015. godini bio najveći broj prisilnih migracija od doba drugog svjetskog rata, koje su potaknute već spomenutim građanskim ratom u Siriji i nemirima u susjednim državama. Broj pojedinačno zatraženih azila se udvostručio u odnosu na prethodnu godinu te je krajem 2015. dosegao broj od preko jednog milijuna. Njemačka kao jedna od najpopularnijih destinacija za migrante je sama primila čak 442 tisuće pojedinačnih zahtjeva za azil, što prema podacima s portala foreignpolicy.com čini oko 40% ukupnih zahtjeva za zemlje članice EU. Mađarska, Italija, Francuska i Švedska su zajedno primile oko 39% zahtjeva za azil. Osim što je 2015. godina bila svojevrsan vrhunac migrantske krize po količini zahtjeva za azil i broja migranta koji su napustili svoje domove i krenuli prema Europi, također je i godina koja je imala najviše smrtnih slučajeva migranata uzrokovanih ilegalnim prelascima granica. UNHCR⁷ (2015) navodi na svojim stranicama neke od većih tragedija koje su se dogodile tijekom te godine, pa tako navode kako je preko 600 migranata izgubilo život na Mediteranskom moru tog proljeća od utapanja nakon što se prevrnuo brod koji ih je krijumčario, a službe spašavanja su bile nepripremljene na toliki broj ljudi te su uspjeli spasiti svega 50-ak putnika. Još jedna tragedija se dogodila kod Austrijske granice s Mađarskom, gdje je austrijska policija

---

⁶ Internacionalna organizacija za migracije

⁷ Agencija za izbjeglice Ujedinjenih Naroda

pronašla napuštenu hladnjaču u kojoj su se nalazila tijela 71 migranta i tražitelja azila koji su pokušali ilegalno prijeći granicu.

Kako dalje navodi UNHCR (2015) u jesen 2015. godine javnost na globalnoj razini je potresla slika Sirijskog dječaka čije je beživotno tijelo isplivalo na obale Turske, kao rezultat neuspjelog ilegalnog prelaska granice preko Mediteranskog mora do Grčke. Do tada je, prema statističkim podacima s UNHCR-ovih stranica (2015), tim putem prošlo preko 300 tisuća migranata, a čak 2 600 njih je nestalo na Mediteranskom moru. Potreba za ilegalnim prelascima granica javlja se zbog velike varijacije u odobrenju zahtjeva za azilom prema trenutnom državljanstvu. Pew Research Center navodi na svojim stranicama da su 2015. godine države članice Europske Unije odobrile čak 97% zahtjeva za azilom koji su uputili građani Sirije, kao i većini Eritrejaca i Iračana, no broj odobrenih azila pada na 60-70% kada je riječ o Afganistancima, Irancima i Somalcima, a za ostale ne EU građane pada i ispod 50% (samo 5% pozitivnih odgovora su dobili tražitelji azila s područja Kosova, Srbije i Albanije u toj istoj godini).

Hrvatska, iako članica Europske Unije, nije u početku bila krajnje odredište migrantima, izbjeglicama ili tražiteljima azila, već je služila isključivo kao točka ulaska i daljnjeg propuštanja u druge države koje su bile poželjnije odredište poput Švedske i Njemačke (Dobrić Basaneže i Ostojić, 2020). No okolnosti se mijenjaju onog trenutka kada pojedine države, poput Mađarske, odlučuju zatvoriti svoje granice i prestaju propuštati migrante. „Posljedično, Hrvatska je bila prisiljena usporiti tranzit, iako se priljev migranata na granici nije smanjio“ (Dobrić Basaneže i Ostojić, 2020:6). U tom trenutku Hrvatska tek počinje osjećati značaj migrantske krize i zbog svoje jedinstvene pozicije, kao i mnogo puta prije u povijesti, našla se u ulozi države čije granice sada čine vanjske granice Europske Unije, te je morala početi regulirati ulazak migranta i primjenjivati politiku odguravanja. „To je natjeralo migrante da ulaze u Hrvatsku na silu i učinilo zemlju, nekada velikog srca, mjestom ponižavajućeg i nečovječnog postupanja.“(Dobrić Basaneže i Ostojić, 2020:6).

Podaci kontroliranih migracija na Eurostatu za 2020 pokazuju da je Hrvatska izdala i/ili obnovila 77 821 dozvolu za privremeni ili trajni boravak građanima koji dolaze izvan EU, te se nalazi na 24 mjestu od 27 zemalja ukupno u EU prema broju dozvola, odnosno na začelju. Podaci još pokazuju da je Republika Hrvatska izdala 23 135 odredbi za odlazak prema ne-EU građanima, dok je ukupan iznos za Europsku Uniju 396 435.

Stoga Republika Hrvatska čini udio od 6.26% u statistici zemalja EU prema broju izdanih odredbi za odlazak u 2020. godini što ju stavlja u sam vrh, odnosno na peto mjesto.

Prema podacima dostupnima na stranicama MUP-a⁸ (2021) možemo vidjeti koliko je zahtjeva za azil i supsidijarnu pomoć do sada odobreno prema godinama. Detaljan prikaz se nalazi u Tablici 1.

Spol	Godina						
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
M	22	36	61	150	165	91	26
Ž	3	7	39	61	100	67	16
Ukupno	25	44	100	211	265	158	42

Tablica 1. Prikaz broja odobrenih zahtjeva za azil i supsidijarnu zaštitu za RH u razdoblju od 2014. – 2020. prema spolu

Iz Tablice 1. možemo primijetiti kako je došlo do naglog porasta broja odobrenih azila i supsidijarne zaštite od 2015. godine do 2018. godine kada je bio vrhunac broja odobrenih zahtjeva. Isto tako možemo primijetiti kako je u početku migrantske krize bio značajno veći broj muškaraca s odobrenim azilom i supsidijarnom zaštitom u odnosu na žene, no broj žena počinje rapidno rasti 2016. godine.

Prema podacima u Eurostatu za 2020 godinu u Hrvatskoj je prvi put zatražilo azil 1540 osoba a u prvih pet zemalja po broju zahtjeva su Afganistan (765), Irak (380), Turska (75), Iran (70) i Sirija (65). U Tablici 2. se nalazi prikaz zatraženih i odobrenih azila u 2021. godini zaključno s datumom 30.09.

Spol	Broj osoba koje su zatražile azil u RH 2021. godine	Broj osoba koje su zatražile azil prema zemlji porijekla*					Broj osoba kojima je odobren azil u RH 2021.
		Irak	Iran	Jordan	Sirija	Turska	
M	1130	88	75	/	44	80	27
Ž	728	88	70	/	27	14	15
Ukupno	1858	176	145	/	71	94	42

Tablica 2. Prikaz broja zatraženih i odobrenih azila u RH prema spolu i zemlji porijekla 2021.

* Prikazane su samo zemlje koje su relevantne za ovaj rad.

Iz Tablice 2. je vidljivo da osobe iz zemalja koje su prikazane u tablici (zemlje plodnog polumjeseca) čini oko 30% od ukupno zatraženih azila. Kada usporedimo

⁸ Ministarstvo Unutarnjih poslova Republike Hrvatske

podatke iz Tablice 1. i Tablice 2. možemo uočiti da je za 2020. godinu broj odobrenih azila od ukupno zatraženih činio 2.7% a za 2021. godinu samo 2.3%. Isto tako možemo uočiti da je na ukupan broj zahtjeva muškaraca odobreno gotovo 2.4% zahtjeva, dok je kod žena odobreno 2.1%, odnosno nešto manje u odnosu na muškarce.

2.2. Multikulturalizam općenito i njegove značajke

S obzirom na sve veću raznolikost stanovništva koja se događa zbog masovnih migracija s područja Bliskog Istoka koje se odvijaju velikom brzinom, javlja se potreba za multikulturalizmom. Multikulturalizam je naglašavanje različitosti kultura u nekom društvu do kojeg najčešće dolazi poradi imigracija (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:219). Iako je u suvremenim zapadnjačkim društvima naglašen individualizam i prava pojedinca, pripadnicima manjinskih skupina, u ovom slučaju migrantskim skupinama, često je ostvarivanje osnovnih prava otežano u odnosu na većinu. „Dok tradicionalni liberalizam zahtijeva da države budu neutralne ili slijepe za kulturnu raznolikost, kritičari tvrde da je takva sljepoća nemoguća i umjesto toga vodi do nejednakosti u pravima, pripadnosti i sudjelovanju u javnoj sferi“ (Bloemraad, Korteweg i Yurdakul 2019:160). S masovnim dolaskom migranata s područja Bliskog Istoka možemo primijetiti sve veću heterogenost društva, odnosno pojavu novih manjinskih skupina koje sada čine dio stanovništva Europske Unije, preciznije javlja se ubrzani kulturni pluralizam i nezadovoljstvo manjinskih skupina u ostvarivanju osnovnih prava. „...feministice tvrde da manjinske kulture imaju tendenciju potkopavanja rodne ravnopravnosti i stoga su skeptične prema podržavanju prava manjinskih skupina da prakticiraju svoju kulturu jer bi to moglo pojačati kulturološki utemeljenu rodnu nejednakost“ (Christensen, 2012:46). Zagovaratelji multikulturalizma tvrde kako je ključno da država prihvati postojanje manjina (samim time i migrantske skupine) i razvije politike pomoću kojih će i oni moći ostvarivati ista prava kao i pripadnici većinske skupine unutar neke države i tako stvarati jednakost među grupama (Bloemraad i sur. 2019; Schrover, 2013 i Sršen i Bogeljić, 2014). S druge strane imamo autore (Herr, 2004; Malik, 2010 i Reitman, 2005) koji upozoravaju kako davanje prednosti multikulturalizmu spram prava pojedinca može pogoršati položaj i opresiju nad ranjivim članovima manjinskih skupina poput žena, te da je istovremeno potrebno raditi na jednakosti među grupama kao i na jednakosti unutar pojedine grupe, tj. zazivaju put progresivnog multikulturalizma.

2.3. Feministička teorija i multikulturni feminizam

Feminizam kao doktrina javlja se krajem 18. stoljeća prema kojoj se žene sustavno nalaze u nepovoljnijem položaju u odnosu na muškarce i koja zastupa njihovu ravnopravnost (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:90). Kako navodi Ritzer (1997) feministička teorija usredotočena je na ženu na tri načina: (1) Njezin osnovni predmet istraživanja su iskustva žena, (2) proučava svijet s distinktivno povlaštenog polazišta o položaju žena u socijalnom svijetu i (3) ona je kritička i aktivistička jer se trudi sa stajališta žene stvoriti bolji svijet za žene, a time i za cijeli ljudski rod (Ritzer, 1997:298). Istodobno to je i društveni pokret koji se javlja u tri vala, prvi val se javlja u 19. stoljeću s primarnim ciljem dobivanja prava glasa, a tadašnje feministice su bile poznate pod nazivom sufražetkinje. Drugi val se javlja u 60-im godinama 20. stoljeća i on je nešto radikalniji od prvog vala, odnosno zalaže se za preobrazbu društva u cjelini i tu se javljaju tri struje, radikalni, socijalistički i liberalni feminizam. Treći val feminizma javlja se krajem 80-ih godina 20. stoljeća, te se zalaže za „lokalne raznolike feminističke glasove“, odnosno zastupa ideju da ne možemo govoriti o položaju žena općenito, već treba uzeti i druge lokalne faktore u obzir (Abercrombie, Hill i Turner, 2008:88-89). Možemo na prvi pogled reći kako je feminizam ostvario svoje ciljeve i da za njim danas nema potrebe u Zapadnim društvima, no trebamo se zapitati je li tome doista tako. „Žene danas imaju pravo na glasovanje, obrazovanje, jednak pristup službama, pravo na jednaku plaću i ekonomsku neovisnost i sva druga ljudska prava iako se u ostvarivanju ravnopravnosti i dalje susreću s različitim oblicima suptilnih zapreka“ (Mihaljević, 2016:153). Upravo radi sve manje homogenosti Zapadnih društava koja s novim masovnim migracijskim valovima postaju sve heterogenija u vrlo kratkom roku javlja se potreba za multikulturnim feminizmom.

Multikulturni feminizam je paradigma unutar feminističke teorije čiji fokus je stavljen na prava žena koje su "druge" u odnosu na bijele žene na Zapadu (Izgarjan, 2011). Na taj način daje se mogućnost glasa ženama koje ne pripadaju dominantnoj skupini, već skupini žena koje se osim s klasičnim feminističkim pitanjima suočavaju i s problemom nevidljivosti u odnosu na bijele žene, tj. ne daje se dovoljno pozornosti njihovim iskustvima koja su drugačija od iskustava bijelih žena, već ona ostaju u pozadini. Pojavom masovnih migracija i integracija žena s Bliskog Istoka na području Hrvatske, dosadašnja slika poprilično homogenog društva se mijenja.

Bitno je spomenuti da se sve više razvija teorijski okvir koji spaja feminističku teoriju i migracijske studije. Pojava rodne analize u migracijskim studijama javlja se oko 1970-ih i ranih 1980-ih s poimanjem roda kao kategorije određene rođenjem (Sinke, 2006; Nawyn, 2010). Prije toga su sva istraživanja ili zanemarivala razlike među rodovima ili su rezultate dobivene od muških sudionika i njihova iskustva poistovjećivali s iskustvima žena. Kako navodi Nawyn (2010) u početku se fokus stavlja na spolnu distinkciju, odnosno istraživanja o migracijama počinju voditi računa o tome da postoji potreba prikazivanja i te dimenzije. Kasnije se fokus teorijskog okvira malo promijenio, „...usredotočili su se na rod kao sustav odnosa koji je pod utjecajem migracija“, a noviji pristupi se zalažu za pristup „koji ispituje kako rod prožima različite prakse, identitete i institucije uključene u useljavanje“ (Nawyn, 2010:750). Osim iskustva migrantica s cijelim procesom imigracije, ovaj rad se bavi i njihovim iskustvom integracije te od tuda proizlazi relevantnost ovog teorijskog okvira. „Većina istraživanja o rodu i migraciji usredotočuje se na razdoblje nakon migracije, ispitujući rodno određene procese integracije i prilagodbe društvu domaćinu“ (Nawyn, 2010:755).

2.4. Integracija migranata u Zapadnim zemljama s posebnim naglaskom na Hrvatsku

Sporazumi i politike koje je Europska Unija primjenjivala po pitanju migracija i integracija migranta prestaju biti primjenjive kada dolazi do masovnih migracija 2015. godine. Do tada su zemlje poput Italije i Grčke bile prepuštene same sebi, te samostalnom traženju rješenja. Budući da 2015. godine dolazi do masovnih migracija, što je već ranije spomenuto u radu, Europska Unija kao cjelina prisiljena je reagirati, te potpisuje sporazum s Turskom čija je glavna odrednica bila stvaranja uskog grla, odnosno usporavanje priljeva migranata (Mikac, Cesarec i Jajić, 2016). Na stranicama Europskog Parlamenta mogu se pronaći pravne odredbe i ciljevi djelovanja EU po pitanju migranata/tražitelja azila/izbjeglica. „EU ima za cilj razviti zajedničku politiku o azilu, supsidijarnoj zaštiti i privremenoj zaštiti s ciljem pružanja odgovarajućeg statusa svim državljanima izvan EU-a kojima je potrebna međunarodna zaštita, te osigurati poštivanje načela ne-povrata osoba u zemlju u kojoj su podložni progonu“ (Schmid-Drüner, 2021). Problem nekontroliranih migracija se ne zaustavlja samo na mogućnosti ulaska i ostanka na teritoriju EU, već se nastavlja i nakon toga, odnosno potrebna je dobra strategija za integraciju velikog broja ljudi koji pristižu u Europu s nekim drugim socio-kulturnim obrascima u odnosu na one u koje dolaze.

„Društvena integracija je proces tijekom kojeg se pridošlice ili manjine ugrađuju u društvenu strukturu društva domaćina“(Davis, 2020). Europska Unija iznosi priznanje da je njeno djelovanje u procesu integracije ograničeno. „Nedavno, u studenom 2020., Komisija je iznijela akcijski plan o integraciji i uključivanju za 2021. – 2027., postavljajući okvir politike i praktične korake za pomoć državama članicama da se integriraju i uključe 34 milijuna državljana izvan EU-a koji zakonito borave u EU u obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvu i stanovanju“(Schmid-Drüner, 2021). Esencijalno u planu je „poticanje sudjelovanja migranata u društvu, povećanje mogućnosti za financiranje EU-a i izgradnju partnerstava s više dionika na različitim razinama upravljanja“(Schmid-Drüner, 2021). Sve nabrojane stavke plana su općenite i svode se na to da se migrantima koje ostvaruju pravo statusa tražitelja azila/izbjeglice omogućiti ostanak na teritoriju EU, a svi ostali migranti koji ne zadovoljavaju taj status budu vraćeni u matične države. „Neosporno je da je za adekvatnu provedbu takve europske migracijske politike više nego nužno da sve države članice u potpunosti provode zajednička pravila o azilu i nezakonitim migracijama koja su dogovorena na razini EU-a“ (Mikac, Cesarec i Jajić, 2016:95).

Hrvatska kao članica Europske Unije obvezna je implementirati odluke i propise donesene na razini EU za sve njene članice, pa tako i pristup prema migrantima (tražitelji azila/izbjeglice) i njihovoj integraciji. U izvješću Hrvatskog sabora sa sjednice 22. veljače 2013. godine donesene su izmjene vezane migracijsku politiku za razdoblje 2013. – 2015. godine, kako bi se zakoni Republike Hrvatske uskladili s ostalim međunarodnim konvencijama kojima je Hrvatska pristupila. „U Zakon o strancima ugrađene su norme kojima se štite prava stranaca na reguliranom boravku i radu u Republici Hrvatskoj, ako svojim postupcima ne ugrožavaju javni poredak Republike Hrvatske i nacionalnu sigurnost, a slijedom načela humanosti i solidarnosti, međunarodne podjele tereta i odgovornosti, kao temeljnih načela migracijske politike, posebna zaštita namijenjena je ugroženim kategorijama osoba, koje ne moraju ispunjavati redovne uvjete odobrenja privremenog boravka, osim onih koje se odnose na sigurnosni aspekt boravka stranaca“ (Hrvatski Sabor, 2013:2). U tom izvješću također je priznato kako je najslabiji dio dosadašnje migracijske politike bila integracija stranaca u hrvatsko društvo, stoga je donesena odluka i za „osnivanje međuresornog tijela koje će svojom visokom razinom imenovanih predstavnika jamčiti odgovarajuće pomake u rješavanju ove problematike, a učinkovitost toga tijela postići će se imenovanjem manjih radnih skupina, sastavljenih od

stručnjaka koji će djelovati na operativnoj razini“ (Hrvatski Sabor, 2013:2). Ove mjere i izmjene donesene su netom prije vrhunca migrantske krize koja nastupa 2015. godine. Vidljivo je iz donesenih odluka i prijedloga na sjednici kako su državna tijela prepoznala slabu točku dosadašnje migracijske politike, te također uviđaju kako je potrebna ozbiljna i jedinstvena strategija pristupanja ovom problemu.

S odmakom od sedam godina, prema Godišnjem izvješću o migracijama i azilu za 2020. godinu u poglavlju o integraciji navedeno je sve što je provedeno po tom pitanju. „Program podrške tražiteljima međunarodne zaštite u prihvatilištima, temeljem ugovora s Ministarstvom unutarnjih poslova, putem predmetnog projekta uključivalo je pružanje psihosocijalne i praktične podrške i pomoći tražiteljima međunarodne zaštite, na osnovu identificiranih potreba pojedinaca i obitelji; identificiranje ranjivih skupina te planiranje rada prilagođenog njihovim specifičnim potrebama; sudjelovanje u organizaciji dnevnog života u prihvatilištima; nabavu i raspodjelu higijenskih potrepština i humanitarne pomoći; pružanje raznih vrsta informacija i pomoći u rješavanju svakodnevnih problema; asistenciju pri pristupu zdravstvenim uslugama, nabavu medicinske opreme i pomagala, organizaciju socijalnih, edukativnih i sportskih aktivnosti, uključivanje tražitelja u programe i aktivnosti u lokalnoj zajednici, poslove Službe traženja i obnavljanje obiteljskih veza (RFL)“ (EMN NCP HR, 2020:37). Možemo uočiti kako je integracija još uvijek gorući problem u migracijskoj politici Hrvatske, te da zahtjeva novo promišljanje i poduzimanje daljnjih koraka. „Tijekom 2020. godine izrađen je nacrt Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2021. do 2023. godine. Svrha izrade ovog dokumenta je osigurati, kako pristup osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita zajamčenim socijalnim uslugama u područjima socijalne skrbi i zdravstvene zaštite, učenja jezika i obrazovanja, stanovanja i zapošljavanja, tako i preduvjete za uključivanje u lokalnu zajednicu, kroz koordinaciju rada svih nadležnih resora s posebnim naglaskom na uključivanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u dijalog s nadležnim tijelima, vezano uz kreiranje i provedbu integracijskih politika i praksi“ (Hrvatski Sabor, 2013:5). Prema iznesenim odrednicama „Akcijskog plana za integraciju 2021. – 2023. godine“ očito je kako je pristup određenim uslugama, koje bi trebale biti svima dostupne, ograničen, te iako je postojala dobra inicijativa, migracijska politika integracije do sada nije bila provedena onako kako je to bilo propisano.

Slično možemo doživjeti situaciju i iz medija, organizacija za ljudska prava HRW⁹ u godišnjem izvješću (2020), za 2019 godinu, o stanju ljudskih prava navodi kako Hrvatska unatoč tome što je nezakonito i nasilno vraćala migrante u BiH i Srbiju, kršeći pritom zakone EU-a o izbjeglicama i ljudskim pravima, nije za to snosila posljedice europskih institucija. Informaciju o nasilnim odguravanjima na Hrvatskoj granici prenosi i Indeks.hr portal u svojem članku osvrćući se i na podatke dostupne na stranici HRW-a (Hina, 2020). S jedne strane imamo propise i zakone koji bi se trebali provoditi, a s druge strane imamo sliku u medijima da se niti oni provode, niti itko odgovara za njihovo kršenje. „Kada je riječ o izbjeglicama i migrantima u Hrvatskoj, vladajući HDZ misli da radi sjajan posao, udruge tvrde da nije tako, a tražitelji azila čekaju u labirintu sustava“ (Deutsche Welle, 2020). Ali nisu samo mediji ti koji upozoravaju na problem integracije migranata i osoba koje su zatražile neki od oblika međunarodne zaštite, već i institucije koje se svakodnevno susreću s tim problemom. „Hrvatski pravni centar koji pruža pravnu pomoć ovoj osjetljivoj skupini, upozorava na brojne probleme; od učenja jezika, preko zapošljavanja do smještaja osoba kojima je odobrena zaštita i ostvarivanje prava na spajanje obitelji“ (Deutsche Welle, 2020). Osim problematične integracije institucije i udruge upozoravaju i na brutalna kršenja osnovnih ljudskih prava migrantske populacije. „Centar za mirovne studije (CMS) je DORH-u podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatih policijskih službenika zbog osnovane sumnje na ponižavajuće postupanje i mučenje 33 osobe, među kojima i dvoje djece, te njihovo nasilno i nezakonito protjerivanje iz Hrvatske“ (HINA, 2020).

2.5. Istraživačka pitanja

S obzirom na prethodno iznesene podatke o migracijama, vrstama migranata/ica, očitim razlikama u iskustvima migracija kod žena u odnosu na muškarce, te potrebe za multikulturnim feminizmom kao i za feminističko – migracijskim teorijama kod pojave masovne migracije, koja se odvija na području EU-a još od 2015. godine, pretpostavke koje ovaj rad provjerava nameću se same po sebi.

Neke od pretpostavki ovog rada su da žene koje su migrirale u Hrvatsku s područja Bliskog Istoka imaju određene poteškoće prilikom prilagodbe i integracije u hrvatsko društvo zbog razlika u kulturno-društvenim obrascima domicilne zemlje, a kao jedna od glavnih poteškoća je svladavanje jezika u predviđenom roku. Također pretpostavka je da

---

⁹ Human Rights Watch

teže ostvaruju svoja ljudska prava, odnosno da se njihova prava više krše u odnosu na muške migrante i od strane društva iz kojih dolaze, ali i u hrvatskom društvu. Isto tako pretpostavka je kako postoji razlika u prakticiranju tih prava u Hrvatskoj u odnosu na domicilnu zemlju. „Kulturna ograničenja, osobito povezana s dominantnim idejama o muškim i ženskim ulogama u privatnoj i javnoj sferi potpomognuta su i podupiru u reprodukciji rodnih odnosa moći i nejednakosti“ (Cederberg, 2013:193). U ovom radu želi se istražiti postoji li takav odnos moći i nejednakosti u životima sudionica, te kako one shvaćaju svoj položaj i ulogu u domicilnoj zemlji, ali i sada u Hrvatskoj. Postoji li neka promjena u njihovim svakodnevicama i kvaliteti života, te u čemu se te promjene očituju za njih.

3. Metodologija istraživanja

Metodologija na koju se oslanja ovaj rad je primarno feministička standpoint metodologija, odnosno metodologija koja se bavi odnosima moći, znanja i marginaliziranih skupina (Bowell, 2010). Istraživanje koje je provedeno u svrhu pisanja ovog rada je kvalitativno istraživanje s metodom polustrukturiranog intervjua.

Tehnika prikupljanja podataka odnosno kontakt sa sudionicama inicijalno je zamišljen postavljanjem poziva za sudjelovanju putem Facebook grupe pod nazivom „Are You Syrious? Asylum Croatia“¹⁰, no u konačnici je ostvaren metodom „snježne grude“ koja je započela odazivom jednog od članova grupe i bivšeg zaposlenika JRS-a¹¹. Budući da se ni jedna žena nije sama javila, već samo spomenuti bivši zaposlenik JRS-a, koji je zbog naravi svog posla imao mnogobrojne kontakte, on je postao ključna karika u povezivanju istraživačice i sudionica, te isto tako i sa zaposlenicima u JRS-u za daljnju suradnju u istraživanju.

Uzorak koji je korišten u istraživanju ovog rada je namjerni uzorak, te se sastojao od deset žena koje su došle iz zemalja s područja Bliskog Istoka i trenutno imaju boravište ili prebivalište u Republici Hrvatskoj. Zemlje iz kojih su sudionice došle su Irak, Iran, Jordan, Sirija i Turska. Sudionice pripadaju dobnoj skupini od 18 do 40 godina, te su pretežno muslimanske vjeroispovijesti, dvije sudionice su se izjasnile kao pripadnice kršćanske vjeroispovijesti. Vremenski raspon života sudionica u Hrvatskoj se kreće od

---

¹⁰ Sve je odrađeno u dogovoru s administratorima grupe; AYS služi kao platforma za pružanje informacija i svih oblika pomoći migrantima u Hrvatskoj.

¹¹ Isusovačka služba za izbjeglice

1,5 godine do 5 godina, te je devet od deset žena došlo kao izbjeglice, dok je jedna sudionica došla u vidu ekonomske migrantice. Pet sudionica je tijekom provođenja intervjua bilo zaposleno, tri sudionice su se školovale, a dvije sudionice su bile nezaposlene. Radi zaštite anonimnosti svim sudionicama su dodijeljena kodna imena koja će se dalje spominjati u ovom radu. Provođenje intervjua se odvijalo on-line putem poziva s osam sudionica (zbog pandemije COVID-a 19), dok je s dvije sudionice intervju proveden uživo u prostorima JRS-a (Isusovačka služba za izbjeglice). Svim sudionicama je prije početka intervjua pročitani informirani pristanak na hrvatskom ili engleskom jeziku i dobiven je pristanak za snimanje intervjua. Period provođenja intervjua je bio pet mjeseci (od veljače do lipnja 2021.), a vremenski raspon trajanja intervjua se kretao od 33 minute do 91 minute. Snimao se isključivo audio zapis u svrhu transkripcije za daljnju obradu podataka, od toga pet intervjua je provedeno na hrvatskom jeziku i pet na engleskom jeziku, koji su kasnije prevedeni na hrvatski jezik.

Istraživački instrument koji se koristio je konstruirani protokol za polustrukturirani intervju, koji se sastoji od tri cjeline¹². U prvom dijelu intervjua fokus je stavljen na uobičajene svakodnevne prakse i događaje u domovini svake sudionice, kakav je bio njihov život prije odluke na emigraciju, što ih je potaklo na razmišljanje i sam čin emigracije. Drugi dio intervjua je fokusiran na samo putovanje iz domicilne zemlje prema Hrvatskoj, zašto je baš Hrvatska odabrana destinacija i kako je došlo do te odluke. Treća faza intervjua stavlja naglasak na životnu svakodnevicu u Hrvatskoj, da li su zadovoljne životom u Hrvatskoj i kako se ta svakodnevica razlikuje u odnosu na svakodnevicu u domicilnoj zemlji. Instrument je konstruiran i baziran na knjizi „Qualitative Research in European Migration Studies“ ur. Zapata – Barrero, R. i Yalaz, E., preciznije na poglavlju „Building a Qualitative Research Design: Qualitative Migration Research: Viable Goals, Open-Ended Questions, and Multidimensional Answers“ (Morawoska, 2018), koja je u funkciji vodiča za pripremu, izradu i provedbu istraživanja koja se dotiču ove teme.

Za obradu podataka dobivenih putem intervjua, odnosno transkripata, korišten je računalni program za kvalitativnu metodologiju MAXQDA 2020. Pomoću tog programa izvršena je analiza dobivenih podataka iz transkripata tako što je tekst prvo kodiran, a zatim su ti kodovi organizirani u odgovarajuće kategorije, te je analiziran odnos između

---

¹²Protokol intervjua u cijelosti nalazi se u Prilozima pod nazivom Prilog 1.

tih kategorija. Teme i kategorije koje su se pokazale relevantnima u ovom istraživanju su podrška obitelji, stupanj obrazovanja, razlike u kvaliteti života uzrokovane migracijom, sigurnost, položaj žena u društvu iz kojeg emigriraju, posljedice Dublinskog sporazuma¹³ i sam proces integracije u hrvatsko društvo.

4. Rezultati istraživanja

S obzirom na to da se ovaj radi bavi iskustvom žena migrantica i njihovim mišljenjem o cijelom iskustvu migracije s područja Bliskog Istoka prema zemljama Europske Unije, najprimjerenija analiza je kvalitativna tematska analiza. Iscrpnom kvalitativnom analizom transkripata, svih deset sudionica, pomoću programa MAXQDA 2020 dobiveni su kodovi, nad kodovi, kategorije i teme koje su se pokazale relevantnim u ovom istraživanju¹⁴. Rezultati su prezentirani prema kronološkom tijeku intervjua u tri djela, od života u domicilnoj zemlji i odluke za odlaskom iz iste, zatim putovanje do zemalja Europske Unije i odluke ostanka u Hrvatskoj, te na posljetku boravak u Hrvatskoj i proces integracije u hrvatsko društvo. Svaki od tri djela se sastoji od nekoliko ključnih tema koje su prezentirane i organizirane za svaki dio zasebno.

4.1. Značajni faktori za emigraciju iz domicilne zemlje

Kroz razgovore sa sudionicama nekoliko faktora se pokazalo kao značajni *push faktori* koji su najviše utjecali na njihovu odluku za odlazak iz zemlje, poput položaja žene u domicilnom društvu, mogućnost obrazovanja i zaposlenja za žene, podrška i odnos s obitelji, slobodno vrijeme, miješanje države i društva u privatnu sferu pojedinca, te pojava raznih opasnosti koje su ugrozile sigurnost i narušile dotadašnju kvalitetu života sudionica. Jedan od značajnih faktora je sam položaj žene u domicilnom društvu.

4.1.1. Položaj žene u domicilnim zemljama sudionica

Položaj žene u društvima Bliskog Istoka razlikuje se od države do države, a nekim slučajevima postoje vidljive razlike i unutar iste države između položaja žene u gradu i položaja žene na selu, odnosno manje urbaniziranim područjima.

---

¹³Dublinski sporazum zaključen je 1990. godine u Irskoj (Dublin) s namjerom regulacije imigracijskih politika na razini EU. „Cilj sporazuma je kontrolirati podnošenje zahtjeva za azil na teritoriju EU i smanjiti broj tražitelja azila koji u potrazi za novim domom apliciraju za azil u više zemalja. Trenutno je na snazi njegova treća verzija. Sporazum zahtijeva od članica EU-a da ispitaju svaki zahtjev koji podnese državljanin treće zemlje ili osobe bez državljanstva, kao i da o takvom zahtjevu odlučuje samo jedna država članica. Pored ostalih kriterija navedenih u Dublinskom sporazumu, država koja je dopustila podnositelju zahtjeva ulazak u zajednički teritorij je u pravilu ona koja je odgovorna za ispitivanje zahtjeva“ (Tešija, T. 2020).

¹⁴Za više detalja vidi Prilog 2. kodne liste

„Živimo u istoj zemlji, ali neki gradovi misle vrlo staromodno, ne znam kažem li to dobro, muškarci u tim gradovima su više diktatorski, žele sve, žene trebaju biti kod kuće, samo za čišćenje, kuhanje, brigu oko djecu, samo to ... ali nije tako u cijelom Iranu, samo u nekim gradovima... drukčije je jer sam živjela u Teheranu, a Teheran je drugačiji od ostalih gradova ... umm u drugim gradovima djevojke su imale problema, nisu mogle jednostavno izaći, trebale bi zamoliti oca ili muža da sve učine, ne mogu raditi sve što žele...znate ... ali u Teheranu je sve drugačije, djevojke, žene mogu sve, malo je drugačije ...“

Far, 33 Iran

„To ovisi o pojedinim osobama, na žalost ima ljudi koji kažu da iako žena završi faks da neće raditi, ona samo će biti kući, samo za djecu i to je to, udat će se i imat djecu i biti cijelo vrijeme u kući...“

Nab, 18 Irak

„I to je još bilo čudno, što su nama rekli da se ne smijemo igrati sa dečkima, imali smo oko osam i deset godina, meni je to bilo bez veze, zašto bi se samo cure smjele igrati s curama, a dečki s dečkima? I nisam smjela ni čak voziti bicikl, nisam ga smjela ni dirati, pitali su me zašto si čak i dirala bicikl...mi smo se ipak skriveno igrali s dečkima (smijeh)“

Sam, 40 Iran

„Dok je počelo vrijeme da svi sve, ajde ovaj ima to, moram onda i ja kupiti, i onda je došlo do toga da i žena mora raditi, više obrazovanije, počele su imati sve više škola. Prije recimo su, najviše su išle do srednje škole i to ako su išli, recimo moji roditelji nisu završili srednju školu, prije toga su se morali oženiti, recimo moja mama morala se udati, tada je takav bio mentalitet u glavi i dalje nećeš ići, recimo moja mama je imala jaku želju da nastavi, jako je bila dobra u školi, a recimo tak je bilo da mora se udati i gotovo, mora čekati muža, tako su njoj rekli... i tak puno bilo je drugima, nije samo u mojoj obitelji...“

Sho, 31 Sirija

„Postoje neke sličnosti i naravno razlike. Ja sam obrazovana žena, pa sam svjesna svojih prava, a znate i ako radite kao žena u Turskoj, da, imamo razlike, znate i u Turskoj da to ovisi o regiji, a znate da većina žena ostaje doma i oni se brinu o djeci i pripremaju hranu, što god, neka obiteljska pitanja. Neki će reći da je to zbog vjere, ali ne, radi se o obrazovanju, ja vjerujem u istu vjeru i za mene je to potpuno drugačije.“

Fat, 32 Turska

Neke sudionice smatraju da su žene vrlo cijenjene u njihovom društvu i mogućnost izbora po pitanju zaposlenja, odnosno mogućnost da žene ne rade, vide kao iskaz poštovanja prema ženama, te tako i stavljanja u povoljniji položaj.

„...u Siriji je jako poštivanje žena, zato što žena radi samo što lakše, razumiješ, žena u Siriji recimo ne radi kao slastičarka, u pekari, sve što je težak posao je za muške, ali može ona raditi kao doktorica, učiteljica, zato što učiteljica u Siriji ne radi puno, samo po četiri sata jer su dvije smjene, prvih četiri i drugih četiri...“

Mar, 37 Sirija

Neke sudionice vide svoj položaj inferiornijim od položaja muškarca, unatoč tome što se predstavlja u pisanom zakonu, u svakodnevnim životnim praksama za žene ta stvarnost izgleda drugačije, poput primjerice otežane mogućnosti zaposlenja i razdvajanje poslova na muške i ženske, nejednakost plaća za istu poziciju i očekivanje da žene ulažu više truda od muškaraca kako bi zadržale posao, te posebna pravila odijevanja za žene.

„Znate, na primjer, u banci bi im trebali dati sve isto, ali ako radite na nekom mjestu koje nije povezano s vladom, kažu 'ok slabiji ste od muškaraca, mogu vam dati manju plaću', ali kad radite pod vlašću, na primjer poput banke, nastavnika, trebali bi, trebali bi dati jednako.“

Mal, 29 Iran

„... muškarac može nositi ono što želi, ali ne mislim da je pošteno da takva pravila imaju samo žene ... u arapskom svijetu žene su uglavnom kod kuće, neke imaju posao... postoje neki poslovi koji nisu dobri za žene, mislim da će reći loše o vama ako radite na nekim mjestima“

Ran, 27 Jordan

Jedna od sudionica iz Sirije navodi kako nema razlike između položaja žena i muškaraca unutar njihovog društva, već da nitko trenutno nije u dobrom položaju s obzirom na ratna zbivanja i nasilje u Siriji.

„Pa nije različito između muškaraca i žena, jednostavno je općenito sada teško jer, tamo imam svoje prijatelje i još uvijek sam u kontaktu s njima ... kao da ekonomska situacija u zemlji još uvijek nije tako dobra, a ljudi diplomiraju i imaju poteškoća u pronalaženju posla, a to je i zato što morate znati važne ljude u vladi kako biste mogli dobiti dobar posao, takva je naša zemlja i dalje, pa ovaj, da, mislim da nema razlike između muškarca i žena, radi se o kvalitetama koje možete ponuditi, koliko jezika znate, koje ste sveučilište završili ... u Damasku, sada sigurna sam da u drugim gradovima je drugačije, ali ja sam živjela u glavnom gradu i o tomu mogu govoriti...“

Kat, 22 Sirija

4.1.2. Mogućnost obrazovanja i zaposlenja za žene

Kao što je prethodno spomenuto, u zemljama Bliskog Istoka pojavljuje se najbrojnija generacija koja je posvećena boljem obrazovanju i višem standardu života, stoga ne čudi kako je većina sudionica u ovom istraživanju, preciznije njih devet, imala podršku svoje obitelji da se obrazuju i nakon srednje škole, te teže višem obrazovanju. U Siriji svoje iskustvo s obrazovanjem sudionice su opisale ovako:

„Da, otac i majka poticali su me da učim, naučila sam jezike, naučila prvu pomoć, naučila raditi u vrtiću i pohađala mnoge obrazovne tečajeve dok sam studirala u školi. Sada radim kao dadilja i učim.“

Rub, 20 Sirija

„Meni su oni htjeli dalje da ja više idem, i jesam, završila sam gimnaziju tamo i išla sam na fakultet za ekonomiju, ali rat mi je bio problem tamo, nisam mogla svaki dan ići, pa su nas onda bombardirali i nisam mogla nastaviti i morala sam pobjeći, u međuvremenu sam se udala, pa onda djeca i ovo, sve kaj sam imala papire što sam mogla vući od tamo sam vukla kad sam došla ovdje...žao mi je što nisam mogla nastaviti ovdje, jer gimnazija ovdje ništa ne znači, a morala bi nastaviti studij ali eto nisam imala mogućnost...imam želju, ali čekam malo, kad vozački položim...“

Sho, 31 Sirija

„Glavni im je cilj bio smjestiti nas u jako dobru školu, obrazovanje u Siriji je besplatno, ali moji su nas roditelji smjestili u privatne škole i plaćali su puno novca da bismo mogli imati dobro okruženje i biti sigurni da će obrazovni sustav biti stvarno dobar. Imam još tri sestre, moju stariju sestru, ona je inženjerka arhitekture, jer je to uspjela prije cijele ratne situacije, jer ja i moja druga sestra pokušavamo nastaviti svoje obrazovanje ovdje i moji roditelji uvijek su mi podrška, moj je otac još uvijek u Siriji i prvo što me pitao, kad ga nazovem, je "kako je u tvojoj školi?" poput "budite sigurni da nastavite", "ne gubite nadu, vi to možete" i sve to ...“

Kat, 22 Sirija

U Iranu su sudionice imale različita iskustva, dvije sudionice su imale podršku za obrazovanje, dok je jedna sudionica bila prisiljena na udaju radi financijske situacije obitelji.

„Diplomirala sam softversko računalo i moja obitelj, oni to jako vole, u mojoj je zemlji važno ići na sveučilište, ako ne ideš, pitaju te 'oh zašto ne ideš na sveučilište?' Stvarno je loše, da ...“

Mal, 29 Iran

„Da, naravno, kao, mogu raditi sve što želim i znam da će me podržati ...“

Far, 33 Iran

„Ne, cilj za obitelj je bio to, ... znači šest kćeri i jedan sin i pošto smo bili tako puno, su htjeli što prije i međuvremenom je došlo do razvoda moje majke i mog oca i onda je došlo da iz financijskog razloga nije više bilo moguće održavati sve i onda smo jedno po jedno bili prisiljeni i morale smo se udati.“

Sam, 40 Iran

Sudionica iz Iraka je imala poticaj da završi što viši mogući stupanj obrazovanja prije zasnivanja vlastite obitelji.

„Moja obitelj je rekla prvo škola, faks, nakon što završiš, onda razmišljaj o dečku, udaji i to, ali prvo završi sve što ti možeš, nakon toga ćemo mi to vidjeti.“

Nab, 18 Irak

Sudionica iz Turske je isto osjećala podršku svoje obitelji na različitim područjima života, posebno po pitanju obrazovanja.

„Potpuno su me podržavali i puno im hvala, uvijek me podržavaju, čak i sada. Što god imaju, oni će nas podržati, prvo je obrazovanje, na primjer ekonomski ili motivacijski, čak i sada, sada kad sam ovdje i imam novi život, moji mama i tata još uvijek pitaju hoću li nastaviti školovanje ovdje, kažu mi da tražim nešto, što god da pronađem, to je zato što je to važno, kako su me obrazovali, bit ću svjesnija onoga što se događa oko mene i na taj način zaista bolje uživati u životu ...“

Fat, 32 Turska

Sudionica iz Jordana je također imala potpunu podršku obitelji u donošenju vlastitih odluka i životnih odabira, te je sama odabrala udaju umjesto pohađanja fakulteta.

„Umm, ako bih htjela nastaviti, podržavali bi me, pa bilo što da sam odlučila podržati će me, ali završila sam srednju školu i potom se udala, moj je izbor bio to učiniti, a obitelj me podržala ...“

Ran, 27 Jordan

Iako se žene sve više potiče na visoko obrazovanje, te postaje važno da i žena u bliskoistočnim društvima bude kvalitetno i visoko obrazovana, mogućnosti na tržištu rada su i dalje sasvim drugačije za žene u odnosu na muškarce. Neke sudionice ističu glavne prepreke u mogućnostima zaposlenja za žene u njihovoj državi poput razdvajanja poslova na "muške i ženske" poslove, veći rizik gubitka posla za žene, te općenito prednosti koje muškarac ima u zaposlenju u odnosu na ženu.

„...Čak i sada kad imaš posao u vladi ili politici, muškarac je na prvom mjestu. Kad imate intervju, naravno da imate isto pitanje, imate ista prava, ali ideja je imati odvojene poslove za žene i odvojene poslove za muškarce. Nikoga nije briga za vaše obrazovanje, vaše diplome, vaše teze, naporno radite, u tom trenutku sve je besmisleno, jer vam ipak treba muškarac da pronađete dobro radno mjesto ....“

Fat, 32 Turska

„...recimo moja sestra je tamo i studira i mora kao studentica nešto raditi i radi kao asistent, odnosno daje instrukcije...kad ima školu to obavi, sad dalje fakultet će završiti,

pa će valjda nešto dalje, imaš razna ograničenja, tko ima malo veća hrabrost može u susjedni grad nešto raditi a tko nema...i tako...“

Sho, 31 Sirija

„...na primjer, sada radim u kafić, ali u Jordanu nisam mogla raditi na toj vrsti posla, u arapskom svijetu, u Jordanu za djevojke koje rade u kafićima smatraju da nisu dobre ...“

Ran, 27 Jordan

„...nakon udaje, otišla sam na tečaj za frizerski, kozmetički salon i onda je moj muž rekao da moram raditi. Sve što sam zaradila morala sam platiti svom mužu i dat njemu sve, svu svoju zaradu, jer je on tako bio, vjeruje da se to treba svi, sve financijske u obitelji treba biti na jedno mjesto.“

Sam, 40 Iran

„Sada žene, ne sve, opet kažem, ne sve, ali sedamdeset posto žena radi u uredu, u školi, frizerka, šminkerica i neke slične stvari, ali sada je važno da rade vani, ne samo u kući. Ali opet ne u svim gradovima ... (smijeh)“

Far, 33 Iran

Jedna od sudionica iz Sirije vidi prednosti i povlastice u takvoj preraspodjeli rada u kojoj muškarci rade više ili u potpunosti, dok su žene primarno orijentirane na život u kući i posvećene su odgoju djece.

„U Siriji je sve lakše od Hrvatske, razumiješ? ...umm u Siriji samo muški rade, žena samo radi od doma, ima, ima i žena koje rade, ali nije teško kao ovdje. Možda radi kao doktorica, učiteljica, ovako...“

Mar, 37 Sirija

Druga sudionica iz Sirije pak ističe da ne vidi razlike u mogućnostima zaposlenja za žene u odnosu na muškarce.

„Da, žene su mogle dobiti posao. Plaće su bile iste koliko znam.“

Rub, 20 Sirija

Jedna od sudionica uočava određeni pomak u pozitivnom smjeru u svojoj domovini i mogućnostima zaposlenja za žene. Postupno postaje novo normalno da žene rade na pozicijama koje su primarno bile namijenjene muškarcima.

„Da, na primjer u mojoj zemlji muškarac, to im je velika prilika, vide muškarca kao heroja, ne znam, daju im dobre stvari, dobar posao muškarcu, ali sada u ovih nekoliko godina malo su se promijenili, mladi ljudi počnu mijenjati svoju zemlju i u redu, žene trebaju raditi isto kao i muškarci, prije toga, u vrijeme moje majke, govorili su ne, ne možete ništa učiniti, to nije moguće. Najviše što možeš raditi je kao učiteljica, žene mogu raditi samo kao učiteljice, ali sada imamo puno muških poslova koje um žene mogu raditi. Na primjer, ne znam, arhitekturu, za gradnju ili nešto slično, prije su rekli da je to samo za muškarce, ali sada znam puno žena koje rade u ovom dijelu za vladu. Prije toga su rekli da ne možemo raditi u vladi, žene jel, ne govore to izravno, kažu 'znate, dali smo posao ženama', ali to nije istina. Sad se malo promijenilo, da.“

Mal, 29 Iran

4.1.3. Slobodno vrijeme sudionica

Osim zaposlenja bitan dio svakodnevice je i slobodno vrijeme. Dio sudionica je svoje slobodno vrijeme opisao na vrlo sličan način. Prema njihovom opisu slobodno vrijeme je bilo ispunjeno raznim sadržajima, te su odvajale posebno vrijeme za obitelj, a posebno za prijatelje.

„Išli bismo u parkove, imamo puno parkova, poput Hrvatske, prekrasnih, u zoološkom vrtu, muzeju, kafićima, restoranima ... znaš u Teheranu, mom gradu, ljudi su toliko slični ljudima ovdje u Hrvatskoj...“

Far, 33 Iran

„Vikendom smo provodili više vremena sa svojim obiteljima ili na godišnjem odmoru ili nekim aktivnostima za sebe, kao svoje vrijeme ....“

Fat, 32 Turska

„Pa, imam prilično dobre roditelje, a i većina mojih prijatelja. Nismo imali strogi policijski sat, više je to bilo zbog situacije u zemlji, samo da budemo sigurni, išli bismo u kafiće ili vanjske vrtove, nekada bi izašli u bar ili međusobno jedni k drugima, a shisa je velika stvar u našoj kulturi, samo bismo razgovarali ... da“

Kat, 22 Sirija

„...kad sam bila u Jordanu, imala sam slobodnog vremena, našla bih se s prijateljicom, ona je došla kod mene, ja sam otišla kod nje, posjetila sam majku, ono što sam htjela, mogla sam to učiniti, išla sam u kino, u trgovački centar i slično ...“

Ran, 27 Jordan

Slobodno vrijeme sudionice iz Iraka izgledalo je nešto drugačije od ostalih sudionica i jasno se vide ograničenja koja su se odnosila na sudionicu zato što je žena. Tako sudionica Nab nije smjela sama izaći iz kuće bez pratnje odrasle muške osobe.

„u Iraku nisam smjela izaći, ali isto kad sam htjela ići kod prijateljice djed me vozio i onda ja mu kažem da se na primjer u šest želim vratiti ili ga nazovem da dođe po mene, tada nisam imala mobitel jer sam bila mala, ali zvala bi ga mama od prijateljice i tako...znači da ja negdje idem sama, to ne, isto tako nisam smjela.“

Nab, 18 Irak

4.1.4. Podrška i odnos s obitelji

Veliki dio slobodnog vremena sudionice su odvajale za obitelj. Podrška obitelji ili izostanak iste je jedna od tema koja se pokazala jako važnom za sudionice, te je bitno utjecala na donošenje raznih životnih odluka koje su prethodile odluci odlaska iz domicilne zemlje. Podrška obitelji je kod nekih sudionica učvrstila postojeću odluku za odlazak odluku ili ju potaknula.

„Oni su znali općenito priču, jer je moj muž imao isto brata blizanca koji je otišao u Nizozemsku, i već je dugo vani... pa je bila ideja da se svi okupimo i živimo zajedno, naravno mi to nismo uspjeli, i sestra mu je tamo već dugo, tamo je udata...“

Sho, 31 Sirija

„Moja majka je iz Hrvatske, pa su htjeli da odem, podržali su me da odem radi boljeg života ... majka je ostala u Jordanu, ali dolazi i odlazi ... jer je tamo i ostatak moje obitelji, oni imaju posao, pa neće napustiti, već samo putuju u posjet“

Ran, 27 Jordan

Dio sudionica je imao djelomičnu podršku u odlasku, odnosno samo jedan dio obitelji je podržavao odlazak ili je dolazilo do premišljanja zbog razdvajanja obitelji.

„...nisu bili sretni, ali većina je znala da je to pravi izbor, moj otac nije iz Damaska, on je iz malog sela, a većina njegove obitelji još uvijek živi tamo, pa oni zapravo ne znaju kako je bilo u Damasku, nisu se mogli povezati s tim, mislili su da radimo loš izbor, u međuvremenu je obitelj moje majke bila s nama, pružali su nam podršku, ali za našu obitelj mi smo jednostavno odlučili i učinili to, obitelj je važna, ali mi nismo od onih obitelji koje se okupljaju oko cijele obitelji i donose odluke zajedno s velikom obitelji...“
Kat, 22 Sirija

„Uhh, to im je bilo preteško, jer tamo smo uvijek svi bili zajedno, ali podržali su me jer sam odabrala biti sa svojim suprugom, vrlo je važno, moja obitelj je super ...“

Far, 33 Iran

Kod sudionica Nab i Sam potpora obitelji u odluci odlaska u potpunosti je izostala, ali upravo njezin izostanak učvrstio je odluku za odlazak.

„Ne, oni, mislim, moj djed i obitelj s mamine strane nisu bili za, govorili su kako ćeš ti proći sa petero djece, i onda kak ćeš tamo, gdje ćeš, ne znaš kako je to, jel ti ne znaš da li ćeš preživjeti ili ne, možda će se nešto dogoditi, nedo Bog umrijet će te svi, oni su bili skroz protiv da mi odlazimo...“

Nab, 18 Irak

„Obiteljsko nasilje, što je sve on napravio, moj muž, zato što nisam imala obitelj koja bi mogla podržati me...“

Sam, 40 Iran

4.1.5. Ugroza sigurnosti i narušavanje kvalitete života

Osim zaposlenja, kvalitetnog provođenja slobodnog vremena, te podrške obitelji za kvalitetu života bitna je i sigurnost¹⁵. Kao presudan faktor za odluku odlaska iz svoje zemlje sudionice iz Sirije i Iraka, preciznije njih pet, su navele ratno stanje, nemire i konstante turbulencije koje su onemogućili način života kakav su imale do tada, te su zbog društveno – političkih razloga bile prisiljene napustiti svoju državu.

---

¹⁵„Sigurnost je istovremeno interes, cilj i vrijednost, ali i stanje te svjesno htijenje odnosno djelatnost (sustav) kako pojedinca tako i društvene zajednice, nacije, države i međunarodne zajednice. Sigurnost je strukturni element opstanka i djelovanja pojedinca, društva, države i međunarodne zajednice, sigurnost je jedna od osnovnih životnih funkcija“ (Bilandžić: 2016).

„Pa rat kad je bio tada, rat je počeo u našem gradu, ja sam tada bila šesti razred...četiri sata možda nakon što sam završila ispit moja cijela škola je bila srušena, i hvala Bogu što tada nisam bila, ali bio je domar...umrli su oni koji su tada bili tamo“

Nab, 18 Irak

„...rat, naravno muž mi je bez posla ostao i tamo gdje smo mi živjeli je bila granica baš od ISIS-a i imali smo stalno vojsku i centar ispred naše zgrade, to je za nas stvarno bilo opasno, pa smo pobjegli...da i zbog toga smo morali pobjeći, jer stvarno nama je bilo, počeli su namjerno rušiti te dijelove gdje je Crkva, imali smo malu bebu i to je stvarno bilo strašno, a naravno kad smo mi izašli bilo je više loše...“

Sho, 31 Sirija

„...zbog rata smo morali mijenjati kuće, pa smo prešli iz življenja usred Damaska u predgrađe Damaska. Bila sam daleko od svojih prijatelja i naših svakodnevnih aktivnosti jer mi je trebalo vremena da dođem do njih, a djevojci mojih godina bilo je teško to učiniti kao sama, jer je bilo puno kontrolnih točki i situacija nije bila tako sigurna ...“

Kat, 22 Sirija

„U Siriji ima rat nažalost. Ne znam točno tko s kim ratuje, ali u Siriji je veliki rat.“

Rub, 20 Sirija

„Jako sam tužna zato što je rat u Siriji i obitelji se puno sele, razumiješ, dva - tri puta, traže smjer...“

Mar, 37 Sirija

4.1.6. Uplitanje države u privatnu sferu pojedinca

Tri sudionice, dvije sudionice iz Irana i sudionica iz Turske, su navele kao glavne razloge odlaska političke sukobe zbog lošeg položaja žena u društvu, te razne restrikcije nametnute od strane vlade, kao i miješanje države u privatnu sferu pojedinca. Tako su sudionice Mal, Far i Fat osjećale gubitak slobode odlučivanja o svojoj privatnoj sferi,

poput odjeće koju smiju nositi, nošenje laka za nokte i stvaranja vlastitih kritičkih stavova.

„...radi se o našem društvu, našoj vladi, nije ih briga za ljude, što žele, ne poštuju, u redu ako ste nešto odlučili u svom životu ne možete to izabrati, jer je vlada rekla ne i ovo su ružne uspomene. Zašto jedna djevojka mora nositi hidžab? Zašto jedna djevojka koja zaista voli imati lak za nokte, zašto ga ne može imati? I da, ovo je loše za moju vladu, jako sam tužna zbog toga ...oni stvarno guraju i stvarno drže ljude u lošoj situaciji i čine situaciju teškom. Ne dopuštaju ljudima da odlučuju o svom životu. Ne dopuštaju mi da biram koji su načini dobri za moj život, odlučili su umjesto mene i to mi se ne sviđa. Ovo su stvarno ružne uspomene ...“

Mal, 29 Iran

„Znaš, napustili smo Iran jer je moji muž imao problema s islamskom republikom, da, umm, nismo imali siguran život u Iranu, umm kad smo se vjenčali imao je neki problem s republikom, umm prije dvanaest godina imali smo veliki problem u državi, republika s narodom točnije ... i problemi mojeg muža su zbog te godine i da, imali smo problema s republikom i odlučili smo napustiti Iran ...“

Far, 33 Iran

„...pa napuštamo državu zbog političkih pitanja, nismo imali nikakvih problema, ali nakon isteka putovnice, ali u Turskoj ambasadi u Iraku, mi smo protiv vlade, mi smo za obrazovanje, toleranciju, pa su zato napali bilo koje ljude koji su protiv vlade, pa nas ignoriraju pa nam u Turskoj ambasadi nisu htjeli produžiti putovnice, ali ne možemo živjeti bez putovnica u Iraku, situacija u Iraku također nije sigurna nije jasna, pa smo se pokušali prijaviti za vizu u SAD-u, za EU vizu, jer imamo crvenu putovnicu, znate, onu javnu, nismo dobili nikakav pozitivan rezultat, i nismo imali što drugo učiniti legalno pa smo se odlučili preseliti...“

Fat, 32 Turska

Sudionica Sam iz Irana je navela kao ključni razlog za odlazak legitimiziranje nasilja nad ženama, te osjećaj straha za vlastiti život, jer je izostala zaštita njezinih osnovnih ljudskih prava.

„...on me udario, pa je sin samnom otišao u policijsku postaju, i oni su rekli dobro jel imaš netko, jel imaš četiri svjedoka, muslimana i muškarca trebamo da bi to potvrdili, a

osim toga umm ne vidim baš, pa to je normalno, pa gledajte, tako su rekli, pa to je normalno, to se događa, idete, ne morate sada napraviti ne znam žalbu. Kad mi je prijeto kiselinom ... ponovno smo otišli na policiju, slušaj šta su mi rekli, oni su rekli odi, kad to učini onda se vrati. Osjećala sam strah puno i nisam znala gdje idem, kamo idem, jedno što sam znala je da moram pobjeći, sjećam se sin mi je rekao idemo majko, ovdje nas neće nitko zaštititi. Tu nema zaštite.“

Sam, 40 Iran

Sudionica iz Jordana je kao primarni razloga odlaska navela mogućnost za boljom kvalitetom života u odnosu na onu koju je imala do tada u svojoj državi, pritom misleći prvenstveno na ekonomske aspekte.

„Bolji život za mene, moje curice i supruga, pa prvi razlog je novac, život, zemlja ...“

Ran, 27 Jordan

Subjektivna¹⁶ ili objektivna¹⁷ sigurnost, odnosno ugroza sigurnosti i stalna prisutnost straha za vlastiti život, ali i život članova obitelji, jedan je od snažnijih faktora odlaska iz domicilne države za sve sudionice.

4.2. Putovanje prema zemljama Europske Unije

Teme koje su se pokazale bitne za sudionice tokom analize vezane za putovanje do zemalja EU su nasilni sukobi i ratovi (oružani, ali i financijski), te kod nekih sudionica i osjećaj nesigurnosti zbog položaja žene u tom društvu, traume proživljene na samom putovanju, nedostatak informacija o Hrvatskoj, posljedice Dublinskog sporazuma, uvjeti u Hrvatskoj za migrantsku populaciju i želja za boljim životom. Govoreći prethodno o stanju nesigurnosti bitno je spomenuti što je dovelo do tog stanja kod sudionica.

4.2.1. Sukobi i prisilni odlazak

Većina sudionica dolazi iz zemalja na Bliskom Istoku koje su zahvaćene nekom vrstom sukoba, rata ili političkih turbulencija koje su dovele do konačne odluke napuštanja vlastite države. Sudionice iz Sirije opisale su svoje svakodnevce i nemogućnost održavanja normalnog života zbog rata, bombardiranja i nestašice osnovnih energenata.

---

¹⁶ „Subjektivni osjećaj sigurnosti predstavlja odsustvo straha da će stečene vrijednosti biti napadnute“ (Bilandžić: 2016).

¹⁷ „Objektivno gledajući sigurnost mjeri odsutnost prijetnji pri stjecanju vrijednosti“ (Bilandžić: 2016).

„... Damask, cijeli grad bio dostupan s mjesta bombardiranja, zbog ISIS-a, pokušavali su ući u glavni grad, tako da su u osnovi samo bombardirali cijeli grad ... u osnovi je moja škola bombardirana, ako ne svaki dan, svaki drugi dan. Škola moje mlađe sestre je bila bombardirana, vidjela je krv, izgubila je prijatelje, naš svakodnevni život, nismo mogli obavljati svoje svakodnevne zadatke, obrazovanje nam se nije održavalo, jer više nismo mogli ići u školu.“

Kat, 22 Sirija

„Odeš jedan dan u dućan danas je sto kuna, sutra je to isto tisuću kuna, nemaš osnovne stvari, moraš se boriti jako. Ti ovdje lijepo otvoriš pipu i imaš vodu, tamo moraš puniti gore umm jedan galon vode, tamo spremaš vodu i onda to koristiš kad nema vode, još uvijek je to borba, još uvijek struje nemaš, s time motorom daje se amper...pa dva ampera po danu šta ti je mislim, ne možeš normalno upaliti niti frižider ni veš mašinu...“

Sho, 31 Sirija

Sudionice iz Irana navode različite opise situacije u svojoj državi. Sudionica Sam opisuje nasilje koje je trpjela tijekom svog djetinjstva, koje se kasnije nastavilo i u braku, te navodi kako ju je situacija u kojoj nije imala podršku obitelji i osjećala je permanentan strah za vlastiti život potaknula na odlazak. Sudionica Mal govori više o općenitoj situaciji u državi gdje država može bilo što učiniti nekom od članova društva bez ikakvog opravdanja i posljedica, te se u njoj javlja strah.

„...do dana današnjeg se osjećam loše kad god razmišljam o tome da sam morala nešto učiniti što mi je otac rekao, morala sam poštivati zapovjedi Islamske, to se zove Šerijat - običaji koji su zadani za muslimane... i kada sam zatražila objašnjenje zašto moram to sve održavati, umjesto toga sam dobila šamar, dobila sam nasilje... otac me prisilio na udaju...“

Sam, 40 Iran

„...oni imaju neka pravila, ako se pridržavate pravila, ali to nisu normalna pravila, ako se ne pridržavate ovih pravila, rekli su u redu, niste naši ... oni mogu sve s tobom, bez da itko razumije što se dogodilo s tobom. Zaista lako...“

Mal, 29 Iran

Sudionica Nab iz Iraka opisuje situaciju u svojem gradu kao vrlo kaotičnu i stresnu, te nemogućnost nastavaka normalnog života i svoje svakodnevne rutine zbog oružanih sukoba.

„...u tom gradu kad je počeo taj rat, umm bilo je zatvoreno sve na granici, nismo smjeli ni izaći ni oni koji su bili van tog grada nisu smjeli ni ući u grad, sve je bilo jako zatvoreno, moglo se izaći ako se puno nekome platilo, pa smo mi platili da bi izašli i nakon četiri do pet dana javili su nam susjedi, kažu kuća vam je srušena...“

Nab, 18 Irak

Sudionica iz Turske opisuje političke probleme u svojoj državi i loš položaj žena u turskom društvu, odnosno ignoriranje prava žena, te kako ju je takva situacija natjerala na drastičnu odluku odlaska.

„...ignoriraju nas, ignoriraju ženska prava, kao žena koja je zaposlena nije sigurna, jer čak i kad nađete posao trebali biste raditi više od muškaraca, žene moraju uložiti puno truda. Nešto se jako loše događa s pravima žena u Turskoj ...“

Fat, 32 Turska

Sudionica iz Jordana je naglasila kako je njezina primarna motivacija za odlazak bolji standard život i veća mogućnost zaposlenja, budući da je u Jordanu naglasak na razdvajanju muških i ženskih poslova.

„Ja sam iz Jordana, u Jordanu sam imala dobar život, ali došla sam ovdje jer sam željela bolje od svog života u Jordanu, hm, sad imam posao, hm ...“

Ran, 27 Jordan

4.2.2. Trauma putovanja prema Europskoj Uniji

Sve sudionice se slažu kako je odluka za odlazak bila teška, ali nužna zbog zbivanja u njihovim domicilnim zemljama. Većini sudionica je putovanje bilo teško i iscrpljujuće mentalno i fizički. Spavanje na ulici, hodanje kilometrima kroz šume u pokušaju ilegalnog prelaska granica država članica EU, te život u nehumanim uvjetima je kod nekih sudionica izazvao psihičke, ali i fizičke traume.

„Jako teško, da (smijeh), otišli smo prvo u Tursku, pješice, i ostali smo tamo oko dvadeset dana, onda smo išli preko mora, kao brod, ali grozan, ovo plastično, razumiješ, onda smo

stigli u Grčku i tamo smo ostali oko šest mjeseci i živjeli smo kao neki park, šuma, onda smo došli u Hrvatsku...“

Mar, 37 Sirija

„A to je, pa ono užas je tada bilo, nismo se dobro osjećali, bilo je s nama grupe, jako puno ljudi, sva moja braća su bila mala... oni nisu mogli hodati više, dva brata su još pila mlijeko, pa kad je nestalo mlijeka oni su počeli plakat, jako je bilo tada užasno, još je bila zima i negdje je kiša padala, neke države su zatvorile granice, pa smo čekali po cijeli dan bez šatora, kiša pada po nama, mi samo stojimo ovako i čekamo dok oni otvaraju granice da možemo mi proći, da tako, užas...“

Nab, 18 Irak

„Jako loše, jedva smo išli iz Sirije u Libanon jer na granici je teško, moraš imati papire, pa onda smo došli o Turske, pa onda dalje preko mora, naravno privatno smo sve platili, jako loše, ne bi ja o tome pričala...“

Sho, 31 Sirija

„Da, imali smo let za Srbiju, a nakon toga kroz Bosnu i Hrvatsku, hodali smo dva tjedna, skroz kroz šumu, bilo je stvarno jako teško ... spavali smo na ulici, posvuda, dva tjedna, bilo je stvarno teško, ali nekako je prošlo ...“

Far, 33 Iran

„Pa, putovanje nam je bilo zanimljivo, trebalo nam je četiri dana, a petog smo bili u Austriji, zbog toga vremena organizacije poput Karitasa, Crvenog križa, čak i policije prebacivale su ljude s granice na granicu. Tako smo išli iz Sirije u Libanon, zatim smo avionom krenuli u Tursku, a iz Turske u Grčku preko mora i umm pa smo išli u Makedoniju, Srbiju, Hrvatsku, Sloveniju, Austriju ... hm ... ne mogu se stvarno sjetiti kakvim smo prijevozom odakle do kamo krenuli jer je put bio tako kaotičan i traumatičan pa ga moj mozak samo pokušava potisnuti ...“

Kat, 22 Sirija

Sudionica Sam navodi kako je zajedno sa svojom djecom bila na korak od smrti tijekom svog putovanja, uviđajući tek tada koliko je opasna ilegalna ruta kojom prolaze horde migranta i istovremeno zaključuje kako u slučaju da ne uspije proći granicu više neće ni pokušavati.

„Mi smo toliko bili ozlijeđeni, tol'ko smo bili žedni, gladni, tjedan dana smo bili u šumi i razmišljali nema više šanse ako nas vrate mi ćemo u Bosni živjeti. Ne, ne znam, kako živjeti, ali rekli smo da nećemo više pokušati. Znači bili smo toliko blizu smrti da ne mogu vjerovati da smo sada živi, onda smo rekli tu ćemo ostat i nećemo ni ići dalje, onda smo shvatili da tu moramo ostat do kraja.“

Sam, 40 Sirija

Sudionica iz Irana spominje kako je svjedočila smrti drugih na svom putovanju i to je ostavilo trajne i duboke posljedice na nju.

„O, Bože, to je težak dio u mom životu, nisam se nikada ovako osjećala, kao da sada imam puno fobije zbog tih vremena, godinu dana sam koristila tablete zbog svoje depresije ... vidiš puno stvari, puno loših stvari na ovaj način, mnogo ljudi mrtvih i podmuklih. Ne želim govoriti o ovome jer me to rastužuje i stvarno je to loš dio ... to je loš dio ...“

Mal, 29 Iran

Sva ta negativna zbivanja u domicilnoj zemlji, kao i na putu prema Europi utjecala su značajno na psihološko stanje pojedinih sudionica. Neke sudionice su borile s depresijom kao rezultatom trauma proživljenih u domicilnoj državi i putu do Europskih Zemalja.

„Patila sam od duboke depresije i u osnovi sam rekla majci da se želim vratiti u Siriju, spavala sam cijeli dan, budila se noću i jela i gledala nešto na telefonu, i onda natrag na spavanje čim se svi probude, tako je i za mene bilo, jer kad smo bili u Austriji nismo boravili u izbjegličkom kampu, već smo boravili u crkvenoj zgradi, unajmili smo stan, pa je prvi put boravim u izbjegličkom kampu, a u Kutini je to loše, jer ne postoji kupaonica za svaku sobu, ljudi koji su bili tamo nisu bili toliko dragi, jer smo bili jedina kršćanska obitelj, a bilo je i ljudi koji su se bavili ISIS-om i bilo je stvarno loše i ostala sam više od pet - šest mjeseci ...“

Kat, 22 Sirija

„Bilo je tada depresivno nešto, nismo znali ni gdje ćemo, kako ćemo, kakva je ova država, nismo ništa znali, tamo ljudi koje smo vidjeli oni su nam još gore nešto rekli, kao mi tu čekamo već godinu dana i još uvijek nismo dobili azil, vi isto će te čekati, još je bilo tad depresivno jako, ali nakon toga navikli smo...“

Nab, 18 Irak

„...na primjer kad sam došla u Hrvatsku bila sam zabrinuta, ok, na početku nisam napuštala Porin, ali teško je, moram se vidjeti s ljudima, moram razgovarati s ljudima radi integracije, ali kad sam hodala po ulicama uvijek provjeravam svoje okruženje, nešto je u blizini. Čak i ne volim govoriti turski, jer ne želim da itko zna da sam Turkinja.“

Fat, 32 Turska

4.2.3. Posljedice Dublinskog sporazuma i uvjeti za migrantsku populaciju u RH

Osim stanja u zemljama Bliskog Istoka i neizvjesnog putovanja prepunog trauma, još jedan je jedan faktor imao negativan utjecaj na psihološko zdravlje sudionica – Dublinski sporazum. Cilj Dublinskog sporazuma bio je rasteretiti članice Europske Unije koje su imale najveći broj novopridošlih migranata u iščekivanju rješenja svog statusa i prerasporediti dio migrantske populacije na zemlje koje su do sada služile samo kao tranzitna područja poput Hrvatske. Uvođenje minimalnih kvota za države je možda pomoglo u rasterećivanju zemalja poput Njemačke, no imalo je negativan utjecaj na većinu sudionica zbog načina na koji je proveden, odnosno sudionice nije nitko uputio u sam proces i objasnio im zašto sada moraju otići u Hrvatsku.

„Da, mislim mi smo u Austriji čekali odgovor ajmo reć', isto da li ćemo dobiti azil i to, isto živjeli smo u kampu, normalno, mislim normalno ono, umm čekali smo dok jednog dana ujutro, znači u pet ujutro kuca netko na vrata, svi mi spavamo, vidimo policija i jedna žena koja je bila prevoditelj s njima kao, i šta je bilo, ništa ne razumijemo, i kao ono ajde sad ćete vi u Hrvatsku, kako, tko, ne znamo, zašto, e zato što vi ste kad smo kao mi prošli tu sve između Grčke i Austrije, Hrvatska je bila prva država u koju smo ušli u Europskoj Uniji kao i mi smo tamo trebali ostat...“

Nab, 18 Irak

„...u osnovi su nas tretirali kao brojeve, a ne kao ljude, ne kao da nam je život bitan, baš kao brojeve, znate ... pogotovo kad smo bili deportirani iz Austrije, smatrali su nas brojevima, jer je Hrvatska trebala ispuniti kvotu ... nisu razmišljali da su ti ljudi živjeli u ovoj zemlji cijelu godinu, pokušali su se integrirati, stekli smo prijatelje, išli smo u školu, ja sam već bila B1 iz jezika, a oni nisu vidjeli sve to, i to je baš tako tužno, osobno sam toliko izgubila jer su me tretirali kao broj ...“

Kat, 22 Sirija

„...kad sam došla ovdje, bila sam jako tužna i jako ljuta jer sam došla iz Austrije i stavili su me u prljavu sobu bez vrata, ključa i osjećam srčani udar, znaš ... tada sam se pitala 'zašto je to tako', ali nakon nekoliko tjedana, zbog tog dijela, karantenskog dijela, preselili su me u neki drugi dio, i ja stvarno volim Hrvatsku jer je to kao moja zemlja. Imate četiri godišnja doba i ljudi su stvarno topliji od drugog mjesta ... hm ... ponekad njihovo ponašanje nije dobro s nama, ali mi ih razumijemo, razumijemo ih ...“

Mal, 29 Iran

Zašto je Hrvatska morala uvesti minimalne kvote za prihvat migranta i zašto služi većini migranta samo kao tranzitna zemlja? Odgovori na ova pitanja, prema riječima sudionica, leže u uvjetima koje Hrvatska može ponuditi izbjeglicama i tražiteljima azila, konkretnije u količini novca koje država može izdvojiti za njihov boravak tijekom procesa integracije. S obzirom na to da su uvjeti dosta lošiji u odnosu na neke druge europske zemlje Hrvatska je morala uvesti kvote, jer gotovo nitko nije želio samostalno ostati. Drugi ključan faktor za mali broj migranata koji žele ostati u Hrvatskoj je odnos društva prema migrantskoj populaciji kako navodi Mal, sudionica iz Irana.

„Pa mislim, sad je većina njih otišla, odlazili su iz Hrvatske, jer nisu uspjeli u dvije godine ovdje se snaći, sad je jako mali broj ljudi koji ostaju ovdje u Hrvatskoj...“

Nab, 18 Irak

„Pa to je mala zemlja, ali isto tako mislim da je to zato što ljudi koji žive u Hrvatskoj trebaju pomoć, pa ne mogu ponuditi pomoć drugima, a za Hrvatsku ne čujete kad idete kao izbjeglica jer ne možete dobiti veliku pomoć.“

Kat, 22 Sirija

„Ali znaš, nemate puno stranaca, možda su oni tako naučeni, na primjer jednom prilikom na fakultetu mi je jedan student rekao kao mi radimo, a onda vama dajemo svoj novac, rekla sam ne, vlada nama ne daje toliko novaca, za dvije osobe za mjesec dana to je 120 eura, to nije dovoljno za život, živiš ovdje, znaš da bi više od ovoga trebalo da možeš platiti za sve. Rekla sam u redu dva mjeseca sam dobila ovaj novac, a onda sam počela raditi i ne treba mi ovaj novac i možda zbog toga, ne znam.“

Mal, 29 Iran

4.2.4. Nedostatak informacija o Hrvatskoj

Sudionice gotovo da nisu znale ništa o Hrvatskoj osim onog što su čule od poznanika koji su prije njih prošli isto putovanje ili su znale nešto iz povijesti, ali nisu bile upućene u činjenice poput geografskog položaja Hrvatske i njenog članstva u EU.

„Ja osobno nisam znala, tata je znao za Jugoslaviju, kako je to bilo prije, rat i to, sve znaju oni, ja nisam znala...“

Nab, 18 Irak

„I nismo mi htjeli u Hrvatsku, nismo ni čuli za Hrvatsku, ni gdje se nalazi ni da je u Europi...“

Sam, 40 Iran

„Ništa, ja sam ti plakala u policiji, šta je Hrvatska ja sam rekla...“

Sho, 31 Sirija

„Zapravo, za vrijeme putovanja kad smo tražili, nisam znala da je Hrvatska Europska zemlja, ali kad sam to naučila, ali nešto iznenađujuće, nema ničega, ne sjećam se, samo općeg znanja da je Hrvatska Europska zemlja, znaš, ja to nisam znala, ali onda je policija rekla da je ovo Europska država, imat ćete prava ovdje ...“

Fat, 32 Turska

Sudionice su navele kako je nogomet dosta utjecao na širenje znanja i povećanje interesa za Hrvatsku u migrantskoj populaciji, nakon finala nogometnog svjetskog prvenstva.

„Umm, ne, zapravo ništa, sve što znamo je samo o vašem nogometu (smijeh)“

Far, 33 Iran

„...znala sam naravno da igra nogomet, samo o tome smo znali, ozbiljno...“

Sho, 31 Sirija

„Kad smo tek stigli ovdje, morala sam objasniti prijateljima gdje je Hrvatska, mislili su da sam u Ukrajini (smijeh), ali budući da ste bili u finalu nogometnog svjetskog prvenstva, svi su znali za Hrvatsku (smijeh) ...“

Kat, 22 Sirija

4.2.5. Potraga za boljim životom

Sudionice su nekoliko puta naglasile kako su se upustile u cijelu tu situaciju u potrazi za boljim životom. Bolji život je fraza koja se dosta spominjala u intervjuima, ali ona je imala različito značenje za neke od žena. Većina sudionica je izjavila da za njih bolji život znači mir i sigurnost.

„Lakše je živjeti u Hrvatskoj, pa bili smo s Arapima i sve je bilo lijepo, ali život u Hrvatskoj i nastanjivanje u Hrvatskoj je bilo dobro. A život u domu je bolji od života u kampu.“

Rub, 20 Sirija

„...tako je sve usporeno, u Iranu ima dvorište, ima zid, tamo ima zid, vrata, sve zatvoreno, sve zaključano, a ipak se ne osjećaš sigurno, tu tako otvoreno sve i dvorište i sve cijelu noć od sve do zore i osjećaš se tako sigurno. Idemo svi u školu normalno bez ikakvih problema, što nismo mogli...i da imamo taj sigurnost da idemo u školu svaki dan.“

Sam, 40 Iran

„Ne, u mom gradu je stvarno slično kao ovdje u Hrvatskoj ... ali za mene je važno da ovdje imam mir, također zato što je tako sličan ... moji ljudi, moj grad, sviđa mi se ovdje“

Far, 33 Iran

„...zbog potreba života, zato su ljudi otišli iz zemlje, napustili su svoju zemlju. Nisam željela napustiti svoju zemlju, već situaciju za življenje, za bolji život. Ali bolji život znači, ne skupljati mnogo novca, ne, samo otići na svježi zrak, znaš živjeti.“

Fat, 32 Turska

„Postoji promjena, kao u Siriji kad sam htjela javnim prijevozom, moram se brinuti što nosim, a ti ne želiš da te zovu na ulici mačkom, a ljudi mogu biti stvarno prljavi pa mislim ovo je glavna stvar, ne moram se brinuti kako se oblačim“

Kat, 22 Sirija

Sudionica Ran iz Jordana je rekla da osim mira i sigurnosti bolji život za nju znači i bolji prihodi, ona je jedina istaknula važnost ekonomskog aspekta kvalitete života.

„Bolji život za mene, moje curice i supruga, pa prvi razlog je novac, život, zemlja ...“

Ran, 27 Jordan

4.3. Boravak u Hrvatskoj i proces integracije u hrvatsko društvo

U analizi ovog djela istraživanja ključne teme su bile početak života u Hrvatskoj i stanje u prihvatnim centrima, nedostatna uključenost državnih institucija u proces integracije, problemi s učenjem jezika i dobivanjem zaposlenja, diskriminacija zbog migrantskog statusa, iskustva u radnom okruženju, kvaliteta života sada, prihvaćenost u

novoj okolini, važnost udruga i volontera u procesu integracije, kao i važnost dijaloga između migrantske populacije i društva u koje dolaze.

4.3.1. Početak života u Hrvatskoj i stanje u prihvatnim centrima

Prvi dani, tjedni, a u slučaju nekih sudionica čak i prvi mjeseci nisu bili nimalo jednostavni. Nakon mukotrpnog putovanja i dolaska do Hrvatske ili prolaskom kroz Dublinski proces koji je uključivao povratak u Hrvatsku, u početku sve sudionice su prolazile sličan proces, tj. bile su smještene u prihvatne centre u Zagrebu (Porin) ili u Kutini. Većina sudionica je izjavila kako se nije ugodno osjećala dok je tamo boravila, bile su zbunjene i ljute novonastalom situacijom.

„Znači kad smo se mi prijavili za azil onda smo mi bili smješteni u Porinu tjedan dana, i tada je bio baš Uskrs, sjećam se jako dobro, umm, mi smo ti došli tamo, mislim da je bilo popodne, nas su stavili u jednu sobu, bilo je, ja mislim vikend, nije bilo ništa dolje da pojedesh i to... evidencija svake sobe svaku večer ...kad smo mi bili onda nije bilo svih ovih organizacija, jednu sobu su imali za djecu za igranje, bio je i crveni križ, ali nije bio tak aktivan tada, umm, svaki mjesec znali su davati jedan mali paketić za higijenu...“

Sho, 31 Sirija

„Ali tamo ima puno obitelji, puno ljudi i imaju različite emocije jer su prošli različite stvari ... dolaze iz različitih zemalja i različitih kultura ... teško je nositi se sa svojim susjedima zbog različitog života iskustva, ne krivim ih jer smo svi ovdje, moramo biti ovdje nema drugog načina, pa pokušavamo poštivati opća pravila kako bismo imali siguran život, spominjem i pandemiju korone, teško je biti zajedno, jesti zajedno i osiguranje znaš...Obrazovanje ne bi trebalo prestati zbog selidbe ... U Porinu je bio tečaj jezika koji su držali u sobi, pa idete van samo na obroke, a također koristite istu perilicu rublja i svi su različiti ... neki su prali cipele s tuđim rubljem, ali nekako je prošlo ... “

Fat, 32 Turska

„Kad smo došli u Hrvatsku, nitko nas nije dočekao, odveli su nas iz zračne luke u Kutinu, jer smo bili obitelj i samo djevojke, pa je to mjesto na koje su vodili obitelji, djevojke, osobe s posebnim potrebama ...prvi put boravim u izbjegličkom kampu, a u Kutini je to loše, jer ne postoji kupaonica za svaku sobu, ljudi koji su bili tamo nisu bili toliko dragi,

jer smo bili jedina kršćanska obitelj, a bilo je i ljudi koji su se bavili ISIS-om i bilo je stvarno loše...“

Kat, 22 Sirija

„...kad sam došla ovdje, bila sam jako tužna i jako ljuta jer sam došla iz Austrije i stavili su me u prljavu sobu bez vrata, ključa i osjećam srčani udar, znaš ... tada sam se pitala 'zašto je to tako'“

Mal, 29 Iran

Za neke sudionice taj period boravka u prihvatnom centru donio je vrlo veliku količinu stresa i zahtijevao je ekstremne prilagodbe zbog ponašanja pojedinaca i međusobnih sukoba među migrantskom populacijom u prihvatnim centrima.

„...više sam se puta našla u položaju u kojem sam se trebala ponašati kao muškarac u svojoj obitelji, trebala sam stajati tamo licima, vikati, samo da budem sigurna da smo ja i moja obitelj sigurni i pustiti ih znaj da neću šutjeti ako se nešto loše dogodi...“

Kat, 22 Sirija

Tijekom boravka u prihvatnim centrima, ali i nakon izlaska iz prihvatnih centara, sudionice su opisale svoj položaj kao položaj u kojem su se osjećale loše, bespomoćno, bezvoljno i rezignirano ne znajući što ih sutra čeka. Iz njihovih opisa možemo uvidjeti kako su bile prepuštene same sebi i svojim sposobnostima snalaženja prilikom integracije u hrvatsko društvo.

„...ne može on tada učiti jezik dok smo bili u Porinu, jer mi ne znamo našu budućnost, nismo znali u svakom trenutku su nam mogli reć da smo opet dobili negativan odgovor i ajde u svoju državu.“

Nab, 18 Irak

„Mi smo ti došli ovdje u Zagreb, iz MUP-a ova žena kaj je nama vodila je sa Crvenim Križem, ona je dala papirić na kojem piše adresa gdje trebamo ići, MUP-a, za posao, HZZ, HPC, sve to je napisala, rekla je znate jezik i možete se snalaziti s kartom i bok. Ništa nismo čuli poslije toga, znači mi smo sami išli u MUP, prijavili se za osobnu, do

doktora, onda smo pitali gazdu stana di je taj dom zdravlja i to...jedino da su neke organizacije pomogle je za vrtić...hoću reći poslije toga puno ljudi, kad su dobili azil, nisu znali kako, kuda, kamo, šta, onda su počeli pitati tko ima, i kako si ti prošla, daj meni reci, daj ovo, daj ono i puno su ljudi imali problema sa zdravstvenim...“

Sho, 31 Sirija

4.3.2. (Ne) uključenost državnih institucija u proces integracije i problem učenja jezika

Osim aktivnosti koje su provodile pojedine udruge i organizacije bile su prepuštene same sebi jer je izostao integracijski proces od strane vladinih organizacija, gdje je točno došlo do propusta sudionice nisu objasnile, ali je očito da nisu dobile potrebnu pomoć i informacije onako kako je propisano službenim dokumentima koji se dotiču integracije.

„Ne, postoje neke organizacije, ali vrlo je osnovno i neorganizirane su i da vam vlada ne nudi nikakve službene satove dok ne dobijete svoje papire, a to je samo 70 sati, ali ja imam svoje papire dvije godine i još uvijek nisam mojih 70 sati ... pa da, kad traže da se integrirate u zajednicu i društvo, ali ne nude vam ništa, kad smo bili u Austriji, ponudili su nam kao tri tečaja njemačkog jezika i ja sve ih prije nego što smo dobili papire, a onda smo deportirani ...“

Kat, 22 Sirija

Nakon dobivanja statusa i izlaska iz prihvatnih centara sudionice su dobile smještaj i novčanu pomoć od države koja je bila ograničena na rok od dvije godine što se sudionicama činilo kao kratak rok za prilagodbu.

„Ne znaš tada, čovjeku tada mozak ne radi, sve je upitnik, ne zna ništa, ali nakon što dobije azil, država nam daje samo dvije godine da ona plaća stan, režije i to sve i da nam daje novce svaki mjesec, ali nakon toga ona više ništa, nakon toga sve ćeš morat sam, kao trebalo bi u te dvije godine i naučiti jezik i nać posao koji će platiti i stan i režije i školu i hranu i to sve... ali to je nemoguće.“

Nab, 18 Irak

Najveći problem za uspješnu integraciju koji sudionice ističu je učenje jezika i organizacija koja nije zadovoljavajuća. Osim nedostatka sistematičnog napredovanja u razinama znanja jezika, javlja se problem cijene tečaja i ispita koji se nude sudionicama.

„...nema škola za učiti hrvatski u azil, ali ja učila sama i gdje ja radim kako sam čula druge ljude pričaju ja čula i onda učila, razumiješ...“

Mar, 37 Sirija

„...samo želim reći koliko sam izgubila na obrazovnoj strani, tri puta sam pokušala ovdje upisati srednju školu i na kraju odustala jer nisam dobila nikakvu pomoć oko jezika, djeca koja su bila u mom razredu bila su puno mlađa od mene ... Tako sam se na kraju upisala u Pučko učilište i plaćam 12 000 kuna za godinu dana, ali zašto moram platiti, jer ljudi koji su trebali pomoći nisu, imam 22 godine i više ne mogu čekati, moram završiti srednju školu, nitko mi nije ponudio odgovarajuću pomoć, ovo je dio od kojeg mislim da puno ljudi pati...“

Kat, 22 Sirija

„Da, ali ne znam zašto država ne želi pomoći ljudi, ima tečaj svake dvije godine na Filozofski Fakultet, razumiješ, gdje će naučiti ljudi, znaš kako je to skupo, jako skupa, ja u devetom mjesecu tražim stalni boravak i moram položiti B1, treba ju mi tri semestra i jako je skupo...ja imam B1, ali moj muž mora ići, on je na Filozofski fakultet tražio ispit, samo ispit je tisuću i dvjesto pedeset kuna i on ne zna hrvatski dobro, razumiješ i kako ići na ispit a ne zna...ali kada on treba učiti jezik mora platiti preko sedamsto eura...“

Mar, 37 Sirija

4.3.3. Mogućnosti zaposlenja – prepreke i iskustva u radnom okruženju

Bez znanja jezika teško je dobiti i adekvatno zaposlenje s obzirom na razinu formalnog obrazovanja koje su pojedine sudionice imale. Ponudeni poslovi najčešće nisu iz područja u kojem sudionice imaju formalno obrazovanje, već se radi o jednostavnim poslovima, poput usluživanja hrane ili čišćenja, koji su i manje plaćeni.

„Nisam ovdje sama, puno je ljudi ovdje, neki od njih su obrazovani, ok neki od njih nisu obrazovani, prihvaćaju. Imam neke prijatelje, prihvaćaju posao kao posao, nešto slično,

ali za obrazovane ljude malo je teško čistiti kuću. Nude mi čišćenje kuće, rekla sam jeste li stvarno sigurni? Nešto malo više, ok, mogu ispisati papir, bolje je nego čišćenje, znaš, idem na fakultet i stvarno mi je teško, šest godina sam studirala za ništa. Stvarno je loše, pitala sam da li u Hrvatskoj netko studira, ima neku obrazovanu diplomu, stvarno će čistiti kuće?“

„...tražim fleksibilniji posao s boljom plaćom, a to nije bilo lako, mislim da je to zato što sam specifičan slučaj i još sam pomalo nesigurna u korištenju moj hrvatski, malo mi je teško...“

Kat, 22 Sirija

Glavna prepreka koju stvara nedovoljno poznavanje jezika za sudionice, osim svakodnevne komunikacije, je poznavanje vlastitih prava kako bi se zaštitile od iskorištavanja na radnom mjestu, poput isplaćivanja manje plaće od propisane, davanje manje poželjnih smjena/radnih dana, te vrijeđanja u radnoj okolini.

„...država Hrvatska on pomoć ljudi samo dvije godine, platiti ljudima stan i režije, nakon dvije godine više nema ništa, ali jako je važno učiti jezik da bi mogli platiti stan i režije, kada ne znaš jezik onda ne znaš ni što imaš pravo, onda ti plate malo, daju mala plaća...razumiješ?“

Mar, 37 Sirija

„Kad je meni prošao porodiljni tražila sam dalje posao, onda sam našla posao u BIPI, bilo je okej na početku, ali poslije kad sam vidjela da stalno radim popodne, mislim stalno meni i nije plaća ta koju bi trebala dobiti...onda sam u međuvremenu sam upisala slastičarstvo, ali gnjavili su me tamo jer nisam dolazila redovito, a nisam mogla zbog popodnevni smjena...jer nastava je oko 4 pa ja ne stignem, uglavnom onda sam odustala od toga jer sam trebala i praksu napraviti.“

Sho, 31 Sirija

„Njihovo ponašanje s nama bilo je kao sa životinjama, imaju više poštovanja prema životinjama nego prema nama i svakodnevno plaćem zbog njihovog ponašanja . Misle da

ne razumijemo ružne riječi, da ne razumijemo hrvatski, ali razumijemo, ne možemo govoriti kao ti, ali razumijemo ružne riječi, sve razumijemo ...“

Mal, 29 Iran

Sudionice su prethodno navele kako su često bile diskriminirane u svojoj domicilnoj zemlji prilikom traženja posla isključivo zato što su žene. Spominjale su lažnu jednakost i razlikovanje muških i ženskih poslova, te su im određene pozicije bile nedostupne u stvarnosti. U Hrvatskoj su iskusile drugi oblik diskriminacije, odnosno etiketirane su kao migrantice što im je otežalo potragu za poslom i dodatno ih marginaliziralo. Kako navodi sudionica Mal da je posao za koji se prijavila bio unaprijed predodređen za osobu koja je Hrvatske nacionalnosti, a sudionica Fat je navela kako ne može nastaviti raditi posao učiteljice u Hrvatskoj jer njeni kolege nisu spremni raditi sa kolegicom izbjeglicom.

„...prihvatila me jedna dobra kompanija, mjesec dana sam radila za njih, nakon mjesec dana otišla sam tamo pokazati svoj projekt i vidjela sam jednu djevojku, Hrvaticu, stvarno mi je izravno rekla, ovaj posao je za nju jer je Hrvatica, nažalost to je za nju. Zaista prihvaćam ovo jer je vaša zemlja, prvo su trebali prihvatiti vas, a zatim i nas, ali do sada nismo našli. Ako ne radimo za hrvatsku tvrtku, rekli su da možda niste dobri u svojoj struci.“

Mal, 29 Iran

„Mislim da će u Hrvatskoj biti teško kao učiteljica, a možda i neki drugi poslovi, zato sam započela tečaj testiranja, poput tečaja informatike, zato sada učim IT jezike poput Jave i tako nešto, pokušavam poboljšati svoje vještine u različitim područjima, pa će možda biti lako pronaći posao u ovom području, ali znaš, kao što sam rekla imam deset godina iskustva kao učiteljica, ali to nije ništa jer ne znam hrvatski jezik, ljudi nisu spremni raditi sa kolegicom koja je izbjeglica, u redu, to će mi uvijek biti u srcu, kao volonter pokušavam koristiti sve svoje platforme, ali ipak mi treba odgovarajući posao jer je to životna potreba, pa sada učim, započela sam tečaj, novi tečaj koji traje još šest mjeseci, to je zato što ovaj sektor ima više mogućnosti za pronalazak posla, čak i na daljinu ...“

Fat, 32 Turska

Dvije sudionice, Sho i Mal, su se susrele s ekstremnim oblikom iskorištavanja na radnom mjestu. Njihovi poslodavci su iskorištavali njihov nepovoljan položaj, neznanje o vlastitim pravim i uvjetima poslovanja kao i činjenicu da se sporazumijevaju hrvatskim jezikom na osnovnoj razini, te ih forsirali na obavljanje poslova izvan okvira radnog mjesta, kao i uskraćivanja prava na bolovanje.

„...kao u administraciji ću raditi, jer to me zanima, htjela sam naučiti nešto, bilo je u uvjetima da ne traže iskustvo, a dobro išla sam tipkati, nema veze koju plaću daješ samo da ja nešto učim pa ću onda lakše dalje. Čovjek je bio bezobrazan i onda je mislio da ja šta god on hoće ja ću raditi, bio je jako zločest i tjedan dana je to trajalo i onda sam otišla...našla sam neki salon koji ne traži iskustvo, samo da dođeš raditi i dobru plaću su napisali. Išla sam pitati, ona je Francuskinja na kraju, ne zna jezik, pa će joj koristiti čovjek koji će prevoditi i raditi za nju. Jedini radnik sam ja tamo bila, sve sam joj ja radila, četiri i pol mjeseca sam tamo bila. Znači po deset sati sam znala dnevno raditi...na kraju je ona mene zeznula za ugovore, nemaš ti recimo diplomu za kozmetičku, nemaš diplomu za ovu, imam samo geliranje... a mislim ja sam to imala i došla sam s time. Ona je mene jako iskorištavala na kraju, ništa ja sam otišla i na kraju mi zadnji mjesec nije platila pola, onda sam se svadila s njom i rekla gle ja ću ti to prijaviti...“

Sho, 31 Sirija

„...tamo sam radila osam - devet mjeseci i daju mi, jer svi su oni hrvatski, samo ja tamo stranac, kažu mi da operem kante za smeće, odvode, izvadim smeće, treba sve oprati, prvi put kad sam otišla tamo bilo je prljavo, puno miševa, kad sam došla tamo rekli su da trebaš čistiti posvuda, znaš, svaki dan sam imala bolove u ramenima, nakon toga, nakon osam mjeseci pozlilo mi je, jer kad sam odlazila tamo, mislili su da sam možda trudna, samo povraćam, donose mi jedno smeće, ok nakon što završiš s povraćanjem možeš početi s poslom. Rekla sam stvarno? Bolesna sam ... ok, kažu da je posao u Hrvatskoj ovakav.“

Mal, 29 Iran

Sudionica Mar je dobila posao zahvaljujući poznanstvu drugih migranata koji su već neko vrijeme boravili u Hrvatskoj.

„Umm, nije teško, ja, nije baš razumiješ, zato što ja imam prijateljicu koja zna hrvatski, ona zna vlasnika i išla je sa mnom i rekla je ona je dobra žena, došla je iz Sirije, jako je dobra i pametna, onda je šefica rekla ok, probati jedan tjedan onda vidjeti, kada je bila

proba njoj se sviđa, i radim sada skoro tri godine, učila sam za slastičarku u pučkom učilište...“

Mar, 37 Sirija

Svim sudionicama su ponuđeni manje plaćeni poslovi koji nisu njihove struke zbog zahtjeva od strane države u dokazivanju završenog obrazovanja, što je za neke sudionice bilo ne moguće budući da su pobjegle u strahu za vlastiti život i nisu imale potrebnu dokumentaciju sa sobom.

„...imam diplomu prvostupnika u umjetnosti, grafičkog dizajnera, u Iranu...nije problem prihvatiti, moji su dokumenti u Iranu, vrlo brzo smo napustili moju zemlju i to je problem, ne mogu dobiti te dokumente, jer se ne mogu vratiti u zemlju...“

Far, 33 Iran

„O moj Bože, o moj Bože, totalno teško, pisala sam svim organizacijama ovdje, sada nemam posao, prvi put kad sam otišla u centar za posao, rekla mi je molim vas ako imate dokument sa sveučilišta molim vas donesite mi i mi smo otišli tamo, a ona je rekla ne, trebali bi prevesti svoju diplomu na hrvatski, a nakon toga smo to učinili i rekla je ok naći ću vam dobar posao. Sada tri godine kasnije nije mi pronašla posao...“

Mal, 29 Iran

„...jučer smo završili tečaj hrvatskog jezika i mislim da smo položili ispit, tako da nam je to prvi cilj, naučiti hrvatski kako bih pronašla posao, jer mi to treba. Sada moja diploma još čeka, procedura u Hrvatskoj traje predugo dok se čeka da se promijeni u hrvatsku dokumentaciju, ali znaš, stvari se događaju, čak i polako...“

Fat, 32 Turska

4.3.4. Kvaliteta života sudionica u Hrvatskoj

Sudionice navode na koje načine im se promijenio život zbog migracije, kako je to utjecalo na njihovu kvalitetu života, te koja prava sada ostvaruju. Neke sudionice su navele kako su ostavile materijalno dobro u potrazi za mirom i sigurnosti, te isto tako su iskazale veliku želju za integracijom u hrvatsko društvo. Sudionice Fat, Mar, Nab, Sam i

Sho su navele da im se po pitanju posla, školovanja za djecu, mira i sigurnosti povećala kvaliteta života.

„...vjerujem da sam zato izbjeg-, znaš na početku reći sama sebi da sam izbjeglica bilo je vrlo teško, jer prije sam u životu imala sve. Imala sam auto, kuću, imala sam dobar posao i dobru plaću, a sada to sve nije ništa, danas sam skoro godinu i pol dana ovdje, zaista je teško započeti novi život, jer vam je sve novo, ali pokušavam jer imam cilj, ne želim živjeti samo za sebe, želim živjeti s drugima, drugima kojima nije stalo do religije, samo se usredotočujem na humanost. Želim živjeti u ovom svijetu, mi smo došli ovdje na ovaj svijet pa sve što mogu učiniti samo želim učiniti najbolje što mogu ...“

Fat, 32 Turska

„Da one super pričaju hrvatski kao djeca koja se rode tu...i ja imam posla, i moja šefica je jako dobra...i imam dobru plaću i moj muž isto, on isto ima dobru plaću... za nas je sve ok i zato ne tražimo drugdje...“

Mar, 37 Sirija

„Pa sigurno mi je bolje, jer da smo ostali u Iraku, mislim vidim sebe da učim, obitelj s mamine strane, oni su malo, žena za njih je odmah za udaju, djed s tatine strane on nije takav, on kaže prvo škola a nakon toga ti o tome odlučuješ, jer on mi je rekao da ako ti ja sad izaberem s kim ćeš ti biti, neću se ja ženiti s njim, nego ti, to ti moraš shvatiti, ne ja i to je jako dobro što je rekao, ali ni jedna baka to ne kuži, da smo ostali u Iraku ja bi bila sigurno sad već zaručena, ja sam tvrdoglava jako pa bi i dalje učila, ne bi se udala ni tako, ali oni bi me maltretirali malo, pa bi barem bila zaručena...“

Nab, 18 Irak

„Šta ću više, mirna sam, sigurna sam, šta ću više...“

Sam, 40 Iran

„...moja kćer svaki dan želi ići u park igrati se kad je lijepo vrijeme, a u moje vrijeme nije bilo tako, mi smo se mogli igrati samo na selu...tako da ja im kažem da ja nisam imala sve to što oni sad imaju, znaš...“

Sho, 31 Sirija

Sudionice Far i Ran imaju podijeljeno mišljenje o podizanju kvalitete života, iako su dobile neke nove mogućnosti u životu, ipak su neke pozitivne stvari iz prijašnjeg načina života izgubile. Tako je jedna od prednosti mogućnost zaposlenja na radnim mjestima na kojima se nisu mogle zaposliti u svojim domicilnim zemljama, ali je negativnost nedostatak slobodnog vremena kojeg su prije imale više.

„...sviđa mi se ideja u Hrvatskoj da svi ljudi trebaju raditi, žene, muškarci, ali u Iranu je malo drugačije ... ali mislim da je sve ostalo normalno, kao i moj grad, nema razlike, samo je velika razlika što u Iranu moramo nositi hidžab, a ovdje možemo birati ... u Iranu, znate, imamo obitelj, veliku obitelj i prijatelje, ali ovdje nemamo obitelj, ali imamo nekoliko dobrih prijatelja, ali nemamo dovoljno vremena da se nađemo ovdje, jer je moj posao pomalo naporan, ponekad nemam energije za susret (smijeh)...“

Far, 33 Iran

„Najveća promjena je bila u tome što sada radim i nemam puno slobodnog vremena, ali mislim da je to pozitivna promjena ...“

Ran, 27 Jordan

Sudionica Mal ukazala je na pad kvalitete života koji je nastupio zbog teže zapošljivosti i manjka novca, što je posljedično utjecalo na smanjenje osjećaja sreće i zadovoljstva kod sudionice.

„Znaš, tamo sam radila i imala sam novca, kad imaš novaca, možeš sve, možeš kupiti odjeću, možeš otići u frizerski salon, možeš sve, možeš kupiti knjigu, ali kad sam došla ovdje dvije godine živjeli smo s dvjesto kuna mjesečno. To znači da ne možete ništa učiniti i rastužuje vas jer znate da se to promijenilo jer sam došla odnekud gdje sam mogla sve slaviti s obitelji i prijateljima, ali u ove dvije godine ne mogu proslaviti godišnjicu, ne mogu slaviti moj rođendan, mužev rođendan ... kad se u životu ne zabaviš tako, poludit

ćeš samo sjedeći...naučila sam da ovo nije naša zemlja, nitko ti ne može pomoći, ne možeš zaraditi novac kao u svojoj zemlji.“

Mal, 29 Iran

4.3.5. Osjećaj prihvaćenosti sudionica u Hrvatskom društvu

Većina sudionica je izjavila kako se u početku nisu osjećale baš prihvaćeno, te su iskusile neke neugodne ili ružne situacije u Hrvatskoj tijekom njihovih prvih dana boravka ovdje. Neke sudionice su bile vrijeđane, na njih su vikali prolaznici, govorili im da su krive za dolazak korona virusa, te su ih gledali s prijezirom. Te neugodne situacije u kojima su se sudionice osjećale poniženo i loše su se pretežno događale u javnom prijevozu ili na ulici.

„Umm, ljudi, neki ljudi ne vole muslimane ... neki stariji ljudi samo bulje u mene dok sam u gradu, zbog njih mi je nelagodno, ali mladi ljudi su normalni ...“

Ran, 27 Jordan

„...bila su dva tinejdžera, u redu, oni su dječaci, razgovarali su nešto na hrvatskom, ali razumjela sam da govore o meni jer je to bio početak pandemije i to je bio prvi blok ako se dobro sjećam, pričali su o koroni i zapravo su pokazivali na mene, i razumjela sam da su mene krivili da sam donijela koronu, jer znaš da je moj izgled drugačiji, znaju da sam došla izvan Hrvatske, krivili su mene za širenje korone u Hrvatskoj. Zatim su izlazili iz tramvaja i jedan od njih skreće na moju stranu, ali on je vani, a ja unutra, došao je na moj prozor i pljunuo je na mene ... da, u tom trenutku sam se stvarno razočarala, ne, ovi ljudi me ne prihvaćaju i to je stvarno bio užasan osjećaj.“

Fat, 32 Turska

„...bila sam u tramvaju s tatom i onda je došao jedan muškarac, stariji i krene pričati, ja ne razumijem što on priča, ali vidi se da on nešto psuje, jedino čega se sjećam je nešto kao idite u svoje države, nešto, ali priča dosta o tome i ja osoba koja ne mogu šutiti i ja moram odgovoriti i ja ne znam što bi rekla, tada nisam pričala hrvatski, ja sam skoro se rasplakala tada, al on nije samo da priča, nego se on i dere i pokazuje rukama, šta ja znam, tako nešto i onda je došla jedna žena u tramvaju šta je sjedila i onda je ona došla derati se na tog muškarca...“

Nab, 18 Irak

Sudionice Sho, Mal i Fat navode kako je sada situacija bolja, odnosno nakon dužeg perioda boravka osjećaju se prihvaćeno u svojoj užoj okolini.

„Pa ne znam, ja sam sretna kaj je ovdje za djecu lijepo, što se tiče Hrvatske, veselje baš, a gle, ja sebi radim da mi bude veselije, recimo mi kad smo prve godine ovdje bili, onda smo slavili novu godinu, pozvala sam sve koje poznajemo i zajedno smo se veselili, to je stvarno jako lijepo, jako lijepo smo u novu godinu smo ušli...“

Sho, 31 Sirija

„Na primjer, kad kažeš da znam da je iz Hrvatske, znam da nije iz Hrvatske, ona je iz Srbije. Imala sam prijatelja, on iz govora već razumije na primjer odakle je tko, a i vi razumijete da nismo odavde, po svom izgledu, po kosi, mi smo malo tamniji, ja nisam baš tamna, ali moj muž imao tamnu kosu i jako su se loše ponašali prvi put, jako loše ponašanje, ali sada je malo bolje.“

Mal, 29 Iran

„U početku sam se naravno osjećala kao stranac, ali moram reći da su moji susjedi koji žive u istoj zgradi tako ljubazni, kad god me ugledaju, prvi počnu razgovarati i dodiruju me, zbog korone kad god upoznajem ljude držim se na distanci, ali ovdje, pogotovo stariji ljudi, njima nije stalo do korone, dođu i dodirnu me po ramenu i izraze mi dobrodošlicu na najtopliji način.“

Fat, 32 Turska

Dio sudionica se od početka osjećao prihvaćeno i nisu iskusile neke neugodnosti zbog svog migrantskog statusa.

„Mislim da osamdeset posto prihvaćaju, ljubazni su s izbjeglicama, ali neki nisu, ne znam, možda imaju neko loše iskustvo od izbjeglica ... ali sve je u redu ...“

Far, 33 Iran

„...od početka, tako su dobri i ljubazni i nikada nisam osjetila da je strana zemlja i da sam došla kao ono stranac, ne govorim baš dobro hrvatski, ali mi pomažu...i jako volim kupovati na Dolcu domaće proizvode, jako su ljubazni i protumače mi što je domaće i predlažu, jako su dobri...“

Sam, 40 Iran

„Da, osjećam se prihvaćeno...“

Rub, 18 Sirija

„...ja sam promijenila dva stana i kada sam došla u ovu zgradu, ljudi su jako dobri, pozdravi i pitaju kako djeca, nije zločesti ljudi i to je jako važno...“

Mar, 37 Sirija

„Da, osjećam se prihvaćenom, nisam imala iskustva da me netko odbacio samo zato što sam drugačija, mislim da je to dio toga jer na ulici ne izgledam drugačije od većine Hrvata, pa to nikada nisam imala iskustvo da je netko bio bezobrazan prema meni ili me odbio samo zato što nisam Hrvatica...“

Kat, 22 Sirija

4.3.6. Važnost udruga i volontera u procesu integracije

Većini sudionica je uvelike pomoglo, u prvim mjesecima koje su provele u Hrvatskoj, povezivanje s udrugom „Žene ženama“. Vrijeme koje su provele na radionicama udruge je stvorilo osjećaj pripadanja, razumijevanja, a kod pojedinih sudionica radionice u kojima sudjelovale bile su oblik terapije koji im je pomogao u nošenju s njihovom trenutnom situacijom i olakšao proces integracije kroz organizirane izložbe.

„...tamo se okupljaju svi, imaju dvije žene Arapkinje, ali one tu žive već dvadeset godina pa se preko njih okupljaju sve žene koje su Arapkinje...pričamo, jedemo, šivamo... eto tako nešto...“

Nab, 18 Irak

„Sudjelujem u radionici, u udruzi "Žene ženama" i "Živi atelje" i sudjelovala sam i sretna sam da su sve žene tamo, objavljuju ženske stvari, imaju rad na keramiku i aktivna sam u grupi žena i kod JRS sudjelujem u programu...“

Sam, 40 Iran

„...zaista prvi hrvatski ljudi koje sretnem na "Žene ženama" pa ti su ljudi ovdje spremni upoznati druge ljude, otvorili su svoja srca, ali i um, znaš, imam mnogo sretnih sjećanja pri susretu s njima ... I dalje idem na sastanke jednom tjedno. Sada imamo izložbu naših radova u keramici i staklu, idemo u Osijek pokazati svoju izložbu ... tako da upoznamo nove domaće ljude, i kad god se sretnem s lokalnim ljudima zaista mi je bolje.“

Fat, 32 Turska

Iako su sve sudionice iskazale veliku volju i želju za integracijom, u većini slučajeva sam proces nije tekao baš glatko i nije postojao uniformni obrazac integracije. Postoje li načini kako bismo olakšali taj mukotrpan proces integracije kako migranticama, tako i društvu u koje dolaze? Osim već spomenutih radionica i inicijativa pojedinih udruga, sudionice smatraju da prvenstveno mora postojati dobar dijalog između svih uključenih strana i da komunikacijom možemo puno toga učiniti lakšim i boljim, te detektirati i rješavati sve ostale daljnje probleme koji nastaju u tom procesu.

„...mi se pokušavamo integrirati i ured za integraciju, ali i hrvatski narod koji živi evo, i oni dobivaju, znate iz svih ovih istraživanja i baze podataka, ne poznajemo se stvarno, dijelimo svoje priče i poslušat će nas, možda će pričati o brigama, to je stvarnost, mi smo stranci, mi dolazimo u vaš dom, u vašu zemlju, naravno da nas ne mogu prihvatiti izravno, možemo imati briga, to je sasvim u redu, ali kad razgovaramo, dok se međusobno slušamo, lakše je pronaći rješenje, postoji način za zajednički život.“

Fat, 32 Turska

5.Rasprava

Jedno od istraživačkih pitanja koje je postavljeno na početku ovog rada je pitanje razloga odlaska sudionica iz njihove domicilne zemlje. Prema do sada iznesenim podacima u analizi možemo primijetiti kako su za sudionice podrška obitelji, stupanj obrazovanja i sam *položaj žene* u društvu značajno utjecali u odluci pri emigraciji iz

njihovih domicilnih zemalja. Neke žene su i same istaknule važnost obrazovanja u formiranju kritičkog razmišljanja i svijesti o svojim pravima kao ravnopravnim građankama. Za većina sudionica kao primarni razlog odlaska iz njihove domicilne zemlje je loše stanje unutar države, što je onemogućilo dotadašnju svakodnevicu. Iako se iz razgovora kod većine sudionica može primijetiti kako je položaj žene u njihovim domicilnim zemljama lošiji od položaja muškarca, samo u slučaju dvije sudionice to je i primarni razlog za odlazak, dok kod ostalih sudionica je to samo dodatni faktor koji je usmjerio njihovu odluku. Iako nam se na prvi pogled može učiniti kako je svakodnevica sudionica u njihovim domicilnim državama bila slična svakodnevici žena u Zapadnim zemljama, tome nije baš tako. Ako bolje pogledamo prezentirane podatke možemo primijetiti kako je većina sudionica bila ograničena u pojedinim aspektima života isključivo zato što su žene. Od slobode kretanja, dobivanja zaposlenja, promoviranje isključivo ženskih zanimanja do zadržavanja posla, a u slučaju jedne sudionice čak i mogućnost raspolaganja zaradom od vlastitog rada.

„Sve što sam zaradila morala sam platiti svom mužu i dat njemu sve, svu svoju zaradu, jer je on tako bio...“

Sam, 40 Iran

Iako su se mogle obrazovati, raditi i izlaziti s prijateljima sve se odvijalo po strogo određenim pravilima države i društva.

Drugo istraživačko pitanje se odnosilo na njihova vlastita iskustva kao žena u migracijskim tokovima. Većina žena koje su sudjelovale u ovom istraživanju, preciznije njih osam, je svoje putovanje do zemalja Europske Unije opisalo kao traumatično iskustvo čije posljedice osjećaju još i danas, iako je u neki slučajevima prošlo i pet godina od samog događaja. Mučne scene u kojima su pojedini migranti izgubili život na putovanju prema Europi i neizvjesnost sutrašnjice u rukama krijumčara obilježile su njihovo putovanje, ali i njihove živote. Većina sudionica nije željela govoriti o detaljima putovanja, jer ne žele ponovno proživljavati istu traumu. Iz prezentiranih podataka u analizi možemo zaključiti kako im nikada nije pružena, niti ponuđena adekvatna psihološka pomoć iako u migracijskoj politici RH stoji kako je i to jedna od sastavnica predviđenog procesa integracije u hrvatsko društvo. Prema istraživanju iz 2019 (Smets i sur.) utvrđeno je kako tražitelji azila smatraju da su u javnom diskursu, putem različitih medija portretirani primarno samo kao žrtve. Iako je njihova realnost uistinu surova i

njihove priče trebaju biti ispričane i vidljive, također ne smijemo zaboraviti kako ih njihov trenutni položaj žrtve u društvu ne definira kao osobe. Kako navode Smets i sur. (2019) realniji prikaz tražitelja azila u medijima omogućuje im da se osjećaju više legitimno i prepoznato u novim društvima, te smatraju da „će to omogućiti pomak od sažaljenje i viktimizacija do empatije i prepoznavanja“ (Smets i sur., 2019:193). Također, možemo primijetiti kako je Dublinski sporazum, koji je trebao služiti kao olakšanje za pojedince članice EU-a zbog preraspodjele migrantske populacije na zemlje članice koje su manje poželjno odredište, kod nekih sudionica je samo produbio traume putovanja. Zbog svog nasilnog provođenja i tretiranja sudionica poput brojeva umjesto ljudskih bića Dublinski sporazum je za većinu sudionica donio dodatne probleme, a samo jedna sudionica je imala pozitivan stav prema procesu. Dublinski sporazum i geografski položaj Hrvatske, koja čini jedan dio vanjskih granica Europske Unije, su odgovorni za zadržavanje određenog broja migranta. Također jedno od istraživačkih pitanja se odnosilo i na razlog odabira Hrvatske kao konačne destinacije sudionica. Većina sudionica je izjavila kako prije dolaska u Hrvatsku gotovo da nisu znale ništa o samoj državi, a neke od sudionica nisu znale niti da je članica Europske Unije. Drugim riječima možemo zaključiti kako je Hrvatska za migrante gotovo pa nevidljiva i služi im primarno kao tranzitna zemlja prema drugim poželjnijim destinacijama poput Njemačke. Üstübici (2018) primjećuje kako je EU legitimizirala pojam tranzitne države i brojnim mjerama utjecala na dulje zadržavanje migranata u tim zemljama s idejom o zaustavljanju priljeva migranata, što „je rezultiralo porastom stranog stanovništva bez pravnog statusa, dakle bez prava, u tranzitnim zonama“ (Üstübici, 2018:81).

Integracija i poteškoće s kojima se susreću migrantice je također jedno od istraživačkih pitanja. Nadalje vezano za integraciju uviđa se određena diskrepancija između onoga što je napisano u dokumentima i strategijama Europske Unije i onoga što su doživjele sudionice. Kada sagledamo podatke dobivene analizom primjetno je da je integracija za svaku ženu izgledala potpuno drugačije, tj. da su bile prepuštene više – manje same sebi i svojim sposobnostima snalaženja od trenutka kada su dobile pozitivan odgovor na zahtjev za ostanak u Hrvatskoj i napustile prihvatne centre. Tijekom boravka u prihvatilištima nije im bila omogućena adekvatna priprema za integraciju u hrvatsko društvo, prema iskazima sudionica, nedostajao je stručni tečaj jezika koji bi bio uniforman kao i općenita edukacija o svim potrebnim aspektima života u Hrvatskoj. Isto tako, kada

govorimo o procesu integracije jasno je kako je nedovoljno poznavanje jezika usporilo integraciju i dodatno otežalo pronalazak zaposlenja za većinu sudionica.

Postoji li odnos nejednakosti distribucije moći i diskriminacija sudionica u domicilnim zemljama, ali i Hrvatskoj? Kao i u njihovim domicilnim zemljama i ovdje su se susrele s određenim poteškoćama prilikom traženja posla, međutim ključna razlika je u tome što su u Hrvatskoj glavni faktori ograničenja njihova pripadnost migrantskoj zajednici, nedovoljno poznavanje jezika i vlastitih prava, a nešto manje prisutan faktor je to što su žene. Foerster (2015) navodi na primjeru Njemačke i NIP-a¹⁸ najveće prepreke inkluzivnom građanstvu, te u spomenutom slučaju kao dva posebno ograničavajuća faktora za žene vidi duljinu perioda isključenosti žena s tržišta rada (od nekoliko mjeseci do nekoliko godina) i nemogućnost dobivanja licence ili akreditacije da se bave odabranom profesijom po dolasku u Njemačku. Dalje navodi Foerster (2015) kako dva spomenuta faktora „prisiljavaju žene u podzemnu ili etničku ekonomiju koja nudi manje plaće, pojačava ranjivost žena u svim aspektima i smanjuje mogućnosti integracije“ (Foerster, 2015:65). Sudionice su se uglavnom povezale s kolektivom "Žene ženama". „Kolektiv Žene ženama koristi umjetnost za poboljšanje života i pomaganje procesa integracije svih žena u novu zajednicu koja se stalno razvija i mijenja, u Hrvatskoj“ (Korpar : 2020). Hrvatska je vrlo rado prihvatila ulogu tranzitne zemlje u kojoj se migranti gotovo uopće ne zadržavaju, no kada se situacija promijenila Dublinskim sporazumom, zatvaranjem pojedinih država za migrante i sa sve većim brojem odbijenica u zemljama koje su bile primarno odredište, Hrvatska se zatekla potpuno nespremna za adekvatno upravljanje situacijom i integracijom migranata. „Sustavniji pristup integraciji razvija se izradom Plana razmještaja osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za 2019. godinu i jačanje kapaciteta lokalnih jedinica za integraciju. Bez obzira na to u integraciji izbjeglica u Hrvatskoj postoje brojni izazovi koji su, između ostalog, posljedica još nedovoljna iskustva sa zbrinjavanjem te kategorije osoba.“ (Lalić Novak i Giljević, 2019:180). Kako možemo očekivati uspješnu integraciju, ako ne postoji aktivan pristup prema istoj od strane državnih institucija koje bi svakako trebale situaciji učiniti lakšom, a ne dodatno otežavajućom.

Iz analize se isto tako može uvidjeti kako je osjećaj uključenosti i prihvaćenosti u hrvatsko društvo varirao kod sudionica. S obzirom na to da su svega tri sudionice izjavile

---

¹⁸ Nacionalni plan integracije

da se osjećaju prihvaćeno od samog početka i nisu imale neugodna iskustva, prihvaćenost u društvu je kod ostatka sudionica ostavilo pomiješane dojmove. Jedan od takvih primjera djelomičnog osjećaja uključenosti navodi i Spahić-Šiljak (2012) u svom istraživanju gdje napominje kako su sudionice navodile „da je lako biti muslimanka u Sarajevu, naročito u starom dijelu grada sa muslimanskom većinom i velikim brojem pokrivenih muslimanki na ulicama, dok se u drugim dijelovima BiH, naročito onim u kojima su muslimani manjina, pokrivenne žene osjećaju neugodno i nesigurno“ (Spahić-Šiljak, 2012:156). Drugim riječima sudionice koje su se manje razlikovale od većine lakše su se integrirale. Sudionice ističu kako se s vremenom situacija promijenila na bolje i da se sada osjećaju više prihvaćeno nego u početku, pa možemo reći kako se i hrvatsko društvo postupno privikava na nove susjede, zahvaljujući upornosti pojedinih sudionica. Životi sudionica su se svakako promijenili. Teško je govoriti općenito o padu ili rastu kvalitete života, budući da je upitno kakav bi život imale da su ostale u domicilnoj zemlji. Trenutno je kvaliteta života koju imaju lošija od one koju se imale prije turbulencija u svojim domicilnim zemljama, ali istovremeno imaju veće mogućnosti za bolju kvalitetu života u odnosu na one koje su imale prije dolaska u Hrvatsku.

Budući da se radi o posebno ranjivoj skupini kao glavnu poteškoću treba istaknuti samo regrutiranje sudionica. Dovoljno je teško biti u poziciji migranta, te prijeći kilometre i kilometre pješice kroz gotovo neprohodan teren, ali pritom biti žena migrantica je dodatno otežavajuća okolnost. Stoga ne čudi kako je vrlo teško doći do sugovornica koje se osjećaju dovoljno ugodno podijeliti jedno od najtežih i najizazovnijih iskustava u svom životu s potpuno nepoznatom osobom. Također, jedna od otegotnih okolnosti je i činjenica da Hrvatska nije privlačna većini migranata kao zemlja u kojoj bi zatražili azil ili se trajno nastanili, pa je stoga i populacija žena migrantica koje imaju prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj vrlo mala i međusobno dosta upoznata. Osim spomenutih problema kod ovako posebno ranjive skupine javlja se i problem povjerenja o zaštiti i povjerljivosti podataka, odnosno većina sugovornica je imala strahove o otkrivanju njihova identiteta uvelike radi političke situacije u njihovim domicilnim državama. Unatoč informiranom pristanku, te brojnim pojašnjenjima prije i tijekom provođenja samog intervjua bilo je potrebno nekoliko puta i nakon intervjua ponoviti da će ostati anonimne. Nekoliko potencijalnih sudionica je odustalo na sam dan intervjua upravo radi prethodno spomenutih poteškoća. Još jedna od otegotnih okolnosti za provođenje istraživanja je i prisutnost COVID – 19 pandemije koja je otežala klasičan

način provođenja intervjua "licem u lice" na javnom mjestu, što vjerujem da je dodatno odbilo potencijalne sudionice. Spomenute poteškoće su posljedično utjecale i na period u kojem se provodila faza intervjuiranja te tako otežale i samo pisanje rada. Djelomična prepreka je bila i sama komunikacija, s obzirom na to da se radi o ženama koje su s različitog jezičnog područja, različite razine obrazovanja i ne mogućnosti angažiranja prevoditelja, u nekim situacijama bilo je izazovno voditi komunikaciju.

Ovaj rad je baziran na intervjuiima sa svega deset sudionica, te se njegovi nalazi ne mogu generalizirati i on je refleksija iskustva tih deset sudionica. Postoji puno prostora za daljnja istraživanja kojima ovaj rad može poslužiti kao polazišna točka, jer u Hrvatskoj istraživanja na temu žena migrantica gotovo da i ne postoje. Svaka od kategorija koja se tijekom analize pokazala kao relevantna može se istražiti za sebe nešto više u dubinu i dati njezin detaljniji prikaz. Kao nadogradnja na ovo istraživanje moglo bi se provesti nekoliko fokus grupa sa ženama migranticama te im pružiti priliku za raspravom o pojedinim iskustvima, isto tako kao vid poticaja na dijeljenje vlastitog iskustva. Još jedna od mogućnosti je dati i uvid u cijeli problem integracije iz perspektive stručnjaka i volontera koji svoju svakodnevicu dijele sa ženama migranticama kako bi se dobila što cjelovitija slika situacije, problema koji otežavaju ili onemogućuju pravilnu integraciju, ali isto tako i dobrih praksi koje bi se trebale proširiti. S obzirom na recentna događanja na području Bliskog Istoka, konkretnije Afganistana, očekuju se novi valovi masovnih migracija s tog područja prema Europi. Sumirajući sve na kraju vidljiva je nasušna potreba za istraživanjima ovog tipa pomoću kojih se ženama može dati prilika da budu saslušane i vidljive, te izađu iz sjene muškarca, jer kako je do sada prikazano u ovom radu njihova iskustva se razlikuju i potrebno ih je tako i istraživati.

6. Zaključak

Puno je faktora utjecalo na odluku za odlazak sudionica ovog istraživanja, ali oni ključni su podrška obitelji, lošiji položaj žene u društvu u odnosu na muškarca sa smanjenom mobilnosti u svim sferama života, te općenito nestabilna situacija u cijeloj regiji Bliskog Istoka koja je zahvaćena brojnim političkim i oružanim sukobima. Kako bi osigurale bolji život sebi i svojim obiteljima odlučile su se na ovaj riskantan korak. Sve sudionice se slažu kako nisu željele napustiti svoju državu, ali iz prethodno spomenutih razloga poput nasilja, rata i nesigurnosti, osjećale su da nemaju drugog izbora. Devet sudionica koračalo je takozvanom 'rutom ilegalnih migranata', te su aplicirale za azil i supsidijarnu zaštitu u Zapadnim zemljama.

Putovanje do zemalja EU (i Hrvatske) je za čak osam sudionica bilo iscrpljujuće (izuzev sudionica Rub i Ran), te je ostavilo trajne posljedice na njihovo zdravlje. Sve što su doživjele u svojim domicilnim zemljama, kao i na putu prema Europi, izazvalo je fizičke i psihičke traume koje su umjesto zalječenja, kako je u svojim strategijama predstavila Europska Unija, produbljene grubim provođenjem Dublinskog sporazuma i poražavajućom situacijom u prihvatnim centrima u Hrvatskoj. Mentalno zdravlje i dobrobit migrantica dodatno je narušena i zbog stava društva prema migrantskoj populaciji u Hrvatskoj, odnosno sudionice koje su se isticale svojom bojom kože ili nošenjem hidžaba bile su izložene vrijeđanju i javnom ponižavanju.

Samo jedna sudionica je ciljano došla u Hrvatsku svojim izborom (sudionica Ran), dok su ostale sudionice došle u Hrvatsku kao rezultat deportacije u sklopu Dublinskog sporazuma, naseljavanja "*politikom resettlmenta*¹⁹" ili zbog toga što je Hrvatska prva zemlja EU-a u koju su ušle i zatražile pomoć. Hrvatska kao zemlja koja je neprivlačna migrantima, zbog manje novčane pomoći od nekih drugih članica EU-a, kao i negativan stav društva spram migrantica i migrantske populacije općenito, i dalje zauzima primarnu ulogu kao tranzitna zemlja, a ne kao odredište. Zasigurno je da takva situacija utječe i na provođenje procesa prilagodbe i integracije migrantica u naše društvo, konkretnije prepuštene su same sebi i svojim sposobnostima tijekom cijelog tog procesa. Nadalje problematičan je i neujednačen pristup učenju jezika, kao i nefleksibilnost za žene koje ne mogu dostaviti službenu dokumentaciju o svom formalnom obrazovanju. Kombinacijom spomenutih faktora značajno im je smanjena mogućnost zaposlenja, također zbog toga su podložne izrabljivanju i potplaćenosti na radnom mjestu. S obzirom na to da teško dolaze do zaposlenja, integracija je za njih gotovo nemoguća, jer neke od njih se ne uspijevaju pobrinuti za svoje osnovne potrebe. Većina sudionica je izjavila da želi ostati i nastaviti svoj život u Hrvatskoj, te da su spremne uložiti trud u integraciju, ali da ne osjećaju istu želju od strane institucija koje su zadužene za njihovu integraciju. Ono što je pozitivno prilikom procesa integracije je smještanje migrantica u različita naselja unutar gradova kako bi se izbjegla getoizacija i olakšala integracija miješanjem s lokalnim stanovništvom.

---

¹⁹ Politika resettlmenta - U kontekstu EU-a, dobrovoljni programi kojima države članice EU-a nastoje pružiti međunarodnu zaštitu i trajna rješenja na svojim državnim područjima izbjeglicama i raseljenim osobama za koje je UNHCR utvrdio da ispunjavaju uvjete za preseljenje, a koji uključuju mjere koje države članice provode kako bi procijenile potrebe za preseljenjem i prebacile dotične osobe na svoja državna područja, kako bi im se dodijelio siguran pravni status i promicala njihova učinkovita integracija.

Zbog naravi situacije i položaja u kojem se trenutno sudionice nalaze, budući da su morale napustiti sve materijalne dobrobiti, ne možemo govoriti o povećanju kvalitete života. U većini slučajeva se radi o trenutnom padu kvalitete života, jer sudionice sad imaju manje materijalnih dobara, manje slobodnog vremena i slabija primanja, ali postoji veći potencijal za poboljšanje kvalitete života u tome što sudionice osjećaju da sada imaju veću kontrolu nad svojim životom, veću slobodu izbora i mogućnosti podizanja kvalitete života u budućnosti.

Sumirajući sve možemo zaključiti kako ne postoji uniformna kategorija žene migrantice –svaka od njih ima svoju priču, veliki utjecaj na njih vrši i društvo iz kojeg dolaze ali i mikro zajednice. Sve su se odlučile na odlazak radi boljeg, sigurnijeg i mirnijeg života, te postojanja budućnosti uopće što je bilo ugroženo trenutnom situacijom u njihovim domicilnim zemljama. Stalni oružani i politički sukobi, te konstantne prijetnje i miješanje države u privatne sfere života pojedinca su ih prisilili na tešku odluku za odlazak. Hrvatska nikada nije bila njihov cilj, već samo tranzitna zemlja, no to se promijenilo uvođenjem Dublinskog sporazuma. Iako to nisu izvorno planirale njih osam je odlučilo da ne želi ići dalje, iako to sada mogu, žele pokušati stvoriti život za sebe i svoje obitelji ovdje u Hrvatskoj. Proces integracije nije bio jednostavan i organiziran, najveći problem je nedostatak jednakog standarda za lakše učenje jezika. Njihova želja za prilagodbom postoji i vrlo je izražena, no ono što nedostaje je osjećaj dijaloga sa širom zajednicom kako bi se lakše uklopile. Teško je govoriti o povećanju kvalitete života u ovom trenutku, sada imaju više prava i osjećaj slobode, ali su ponovno marginalizirane u pojedinim sferama života zato što su migrantice.

Možemo reći kako su ciljevi ovog rada većinom ostvareni u prikazivanju razloga za migraciju kod sudionica, njihovog osobnog doživljaja same migracije i prikazivanja stvarnog položaja u hrvatskom društvu, te integracije u hrvatsko društvo, ali i osjećaja prihvaćenosti u istom. U radu nije ostvaren cilj prikaza odnosa migrantske manjinske zajednice i prava žena unutar nje, budući da je zajednica migranta u Hrvatskoj kulturološki vrlo različita i disperzivna, te ne postoji neka snažna i kohezivna grupa koja bi determinirala svoja pravila i tako eventualno došla u sukob s pravima većine unutar hrvatskog društva. Unatoč nedostacima rada smatram kako je multikulturni feminizam put do bolje i lakše integracije za žene migrantice zbog svojeg fokusa na iskustva i položaj žena koje su percipirane kao druge u odnosu na bijele žene.

Ovi podaci mogu doprinijeti bržoj, lakšoj i boljoj integraciji žena migrantica, kao posebno ranjive skupine, u zemljama Europske Unije upravo ističući probleme koje je potrebno razriješiti, ali naglašavajući i dobre elemente nekih praksi koje je potrebno dalje proširiti, kao što je i uključivanje niza udruga i volontera.

Literatura

- Abercrombie, N., Hill, S. i Turner, B.S. (2008) *Rječnik sociologije*. (Ur.) J. Čačić-Kumpes i J.Kumpes, Naklada Jesenski i Turk
- Ayo, E. (2015) Europe's Migrant Crisis By the Numbers, <<https://foreignpolicy.com/2015/09/03/europes-migrant-crisis-by-the-numbers/>> Pristupljeno 13.10.2021.
- Bilandžić, M. (2016). *Predavanja – Nacionalna i međunarodna sigurnost* [Powerpoint prezentacija s predavanja Sociologija nacionalne i međunarodne sigurnosti održanog u ak. god. 2016./2017. na Filozofskom fakultetu]. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Bloemraad, I., Korteweg, A. i Yurdakul, G. (2008) Citizenship and Immigration: Multiculturalism, Assimilation, and Challenges to the Nation-State. *Annual Review of Sociology*, 34, 153 – 179.
- Bowell, T. (2010), Feminist Standpoint Theory, <<https://iep.utm.edu/fem-stan/>> Pristupljeno 10.10.2021.
- Cederberg, M. (2013) Gender, inequality and integration Swedish policies on migrant incorporation and the position of migrant women, U: M. Schrover and D.M. Moloney (ur.) *Gender, Migration and Categorisation*. Netherlands: Amsterdam University Press, str. 192 – 214.
- Christensen, E (2012) Revisiting Multiculturalism and Its Critics. *The Monist*, 95 (1), 33 – 48.
- Davis, B. (2020) What does integration in society mean? *MVOrganizing* <https://www.mvorganizing.org/what-does-integration-in-society-mean/#What_does_integration_in_society_mean> Pristupljeno 27.10.2021.
- Deutsche Welle (2020) Migranti i izbjeglice u Hrvatskoj: Teško do škole i posla. *Indeks.hr* <<https://www.index.hr/vijesti/clanak/migranti-i-izbjeglice-u-hrvatskoj-tesko-do-skole-i-posla/2160937.aspx>> Pristupljeno 27.10.2021.
- Dobrić Basanež, K. i Ostojić, P. (2021) Migration Discourse in Croatian News Media. *Medijska istraživanja*, 27 (1), 5 – 27.
- Ekonomski migrant (2022) UNHCR <<https://www.unhcr.org/449267670.pdf>> Pristupljeno 09.02.2022.
- Eurostat (2021) Migration & Asylum. *European statistics* <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/managed-migration/database>> Pristupljeno 23.10.2021.
- Eurostat (2020) First time asylum applicants. *European statistics* <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/asylum/asylum_2020/> Pristupljeno 23.10.2021.
- Fragues, P. (2017) Mass Migration and Uprisings in Arab Countries: An Analytical Framework. U G. Luciani (Ur.) *Combining Economic and Political Development*. Boston: Brill, str. 170 – 183.

Foerster, A. (2015) Gendered notions of nation: Integration and the "failure" of inclusive citizenship. *Ethnicities*, 15 (1), 53 – 71.

Herr, R.S. (2004) A Third World Feminist Defense of Multiculturalism. *Social Theory and Practice*, 30 (1), 73 – 103.

HINA (2020) CMS kazneno prijavio nepoznate policajce zbog ponižavanja i mučenja izbjeglica. *Hrvatska Izvještajna Novinska Agencija* < <https://www.index.hr/vijesti/clanak/cms-podnio-kaznenu-prijavu-zbog-ponizavanja-i-mucenja-izbjeglica/2188177.aspx>> Pristupljeno 27.10.2021.

HINA (2020) HRW: Hrvatska je kršila EU zakon o izbjeglicama i ljudskim pravima. *Hrvatska Izvještajna Novinska Agencija* < <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrw-hrvatska-je-krsila-eu-zakon-o-izbjeglicama-i-ljudskim-pravima/2147990.aspx>> Pristupljeno 27.10.2021.

Hrvatski Sabor (2013) Migracijska politika Republike Hrvatske za razdoblje 2013. – 2015. godine. *Ministarstvo Unutarnjih poslova* <<https://mup.gov.hr/UserDocsImages/ministarstvo/2013/MIGRACIJSKA%20POLITIKA%202013-2015.pdf>> Pristupljeno 27.10.2021.

IOM (2016), IOM Releases Global Migration Trends 2015 Factsheet. *International Organization for Migration* <<https://www.iom.int/news/iom-releases-global-migration-trends-2015-factsheet>> Pristupljeno 13.10.2021.

Izbjeglica (2022) UNHCR < <https://www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html>> Pristupljeno 09.02.2022.

Izgarjan, A. (2011) Multikulturalni feminizam, U: Milojević, I., Markov, S. (ur.) *Uvod u rodne teorije*. Novi Sad: Mediterran Publishing, str. 215 – 231.

Kasapović, Mirjana (2016). Bliski istok: povijest i značenje pojma, u: Mirjana Kasapović (ur.). *Bliski istok*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, str. 3–46.

Korpar, I. (2020). „Žene ženama stvaraju sustav podrške i kreću prema zacjeljivanju nevidljivih rana“. *Libela – portal o rodu, spolu i demokraciji* <<https://www.libela.org/razgovor/10770-zene-zenama-stvaraju-sustav-podrske-i-krecu-prema-zacjeljivanju-nevidljivih-rana/>> Pristupljeno 31.11.2021.

Lalić Novak, G. i Giljević, T. (2019) Pravno i institucionalno uređenje integracije migranata u Republici Hrvatskoj – prema Europskom modelu. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske* 10 (1), 163 – 184.

Lee, Everett S. (1966) A Theory of Migration. *Springer on behalf of the Population Association of America* 3 (1), 47 – 57.

Malik, M. (2010) 'Progressive Multiculturalism': Minority Women and Cultural Diversity. *International Journal on Minority and Group Rights*, 17 (3), 447 – 467.

Matić, D. (2018) Arapski nacionalizam: uspon, slom i posljedice jedne ideologije. *Revija za sociologiju* 48 (2), 177 – 207.

Milton-Edwards, Beverly (2011). *Contemporary Politics in the Middle East*. Cambridge: Polity Press

Mihaljević, D. (2016) Feminizam – što je ostvario? *Mostariensia*, 20 (1-2), 149 – 169.

Mikac, R.; Cesarec, I. i Jajić, K. (2016) Migracijske politike Europske unije i Australije: sličnosti i razlike. *Međunarodne studije* 16 (1), 85 – 103.

Moller Okin, S. (1999). *Is Multiculturalism Bad for Women?* Princeton University Press.

Morawoska, E. (2018) Building a Qualitative Research Design: Qualitative Migration Research: Viable Goals, Open-Ended Questions, and Multidimensional Answers. U R. Zapata-Barrero (Ur.) i E. Yalaz (Ur.), *Qualitative Research in European Migration Studies*. Švicarska: Springer International Publishing AG, str.113. – 131.

MUP (2021) Statistika državljana trećih zemalja. Ministarstvo unutarnjih poslova <<https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019>> Pristupljeno 22.10.2021.

Nacionalna kontaktna točka za Europsku migracijsku mrežu u Republici Hrvatskoj (2021) Godišnje izvješće o migracijama i azilu za Republiku Hrvatsku za 2020. godinu. *Ministarstvo unutarnjih poslova* <<https://emn.gov.hr/UserDocsImages/ARM%202020/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20migracijama%20i%20azilu%20za%20RH%20za%202020.%20godinu.pdf>> Pristupljeno 27.10.2021.

Nawyn, S.J. (2010) Gender and Migration: Integrating Feminist Theory Into Migration Studies. *Sociology Compass*, 4 (9), 749 – 765.

Opitz, P.J. (1999) Velika seoba: Bježanje i migracija u 20. stoljeću. *Politička misao*, 36 (1), 42 – 59.

Owen, Robert (2004). *State, Power and Politics in the Making of the Modern Middle East*. London: Routledge.

PEW RC(2016), Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015. *PEW Research Center* <<https://www.pewresearch.org/global/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>> Pristupljeno 13.10.2021.

Politika raseljavanja (2022) Resettlement programme <https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/resettlement-programme_en> Pristupljeno 21.02.2022.

Reitman, O. (2005) Multiculturalism and feminism: Incompatibility, compatibility, or synonymy? *Ethnicities*, 5(2), 216 – 247.

Ritzer, G. (1997). (ur). Suvremena feministička teorija, u: Suvremena sociologijska teorija. Zagreb: NZ Globus, str. 297 – 343.

Roth, K. (2020) European Union: Events of 2019. *Human Rights Watch* <<https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/european-union>> Pristupljeno 27.10.2021.

Schmid-Drüner, M. (2021) Immigration policy. *European Parliament* <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>> Pristupljeno 26.10.2021.

Schrover, M. (2013) Multiculturalism, dependent residence status and honour killings Explaining current Dutch intolerance towards ethnic minorities from a gender perspective (1960- 2000), U: M. Schrover and D.M. Moloney (ur.) *Gender, Migration and Categorisation*. Netherlands: Amsterdam University Press, str. 231 – 254.

Sinke, S.M. (2006) Gender and Migration: Historical Perspectives. *The International Migration Review*, 40 (1), 82 – 103.

Smets K.; Mazzocchetti, J.; Gerstmans, L. and Mostmans L. (2019) Beyond Victimhood: Reflecting on Migrant-Victim Representations with Afghan, Iraqi, and Syrian Asylum Seekers and Refugees in Belgium. U d'Haenens, L., Joris, W., Heinderyckx, F. (Ur.) *Images of Immigrants and Refugees in Western Europe*. Leuven University Press, str. 175 – 198.

Spahić-Šiljak, Z. (2012). Šta znači biti žena: Feministice sa hidžabom i bez hidžaba. U Z. Spahić-Šiljak (Ur.), *Propitivanje ženskih, feminističkih i muslimanskih identiteta*. Postsocijalistički konteksti u Bosni i Hercegovini i na Kosovu. Sarajevo: Centar za interdisciplinarnu postdiplomske studije, Univerzitet u Sarajevu, str. 156- 171.

Spindler, V. (2015) 2015: The year of Europe's refugee crisis. *UN Refugee Agency* <<https://www.unhcr.org/news/stories/2015/12/56ec1ebde/2015-year-europes-refugee-crisis.html>> Pristupljeno 13.10.2021.

Sršen, A. i Bogeljić M. (2014) Multikulturalizam u Europi danas – novi rascjepi granica identiteta i prava. *Međunarodne studije*, 14 (1), 103 – 118.

Tausch, A. (2019) Migration from the Muslim World to the West. *Jewish Political Studies Review*, 30 (1/2), 65 – 225.

Tešija, T. (2020) Objasniti Dublinski sporazum. *Integracija u Republiku Hrvatsku*. <<https://www.irh.hr/info-menu/kategorije/forum/57-objasniti-dublinski-sporazum>> Pristupljeno 30.11.2021.

Tibi, Bassam (1998). *Conflict and War in the Middle East: From Interstate War to New Security*. London: Macmillan Press.

Tražitelj azila (2022) UNHCR < <https://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>> Pristupljeno 09.02.2022

UNFPA (2018) Five reasons migration is a feminist issue. *United Nations Population Fund* < <https://www.unfpa.org/news/five-reasons-migration-feminist-issue>> Pristupljeno 26.10.2021.

Üstübici, A. (2018) The production of migrant illegality International and domestic dynamics in a comparison. *The Governance of International Migration*. Amsterdam University Press, str. 47 – 82.

Prilozi

Prilog 1. – Protokol intervjua

I Dio – Život u domovini

1. Tko ste Vi? Kako bi se opisali? Koje vrijednosti njegujete? Što Vas čini _____?(narodnost)
2. Kakvu ulogu je imala tradicija u Vašem odrastanju?
3. Možete li mi opisati svoju svakodnevnicu, kako Vam je započinjao dan, što ste radili tokom dana, kako Vam je dan završavao?
4. Da li se vaša rutina razlikovala od vaših vršnjakinja? (ako da, kako?)
5. Kakav odnos je vaša obitelj imala prema Vašem obrazovanju?
6. Kakvu je ulogu obrazovanje imalo u Vašem odrastanju?
7. Kakve su mogućnosti zaposlenja u vašoj domovini? Da li ste imali priliku zaposliti se i raditi? Kakve su mogućnosti na tržištu rada za žene?
8. Kako je izgledalo Vaše slobodno vrijeme? Kako su izgledala druženja s prijateljima?
9. Koga smatrate uzorom i zašto?
10. Možete li mi opisati neku sretnu uspomenu iz Vaše domovine?
11. Možete li mi opisati neku tužnu uspomenu iz Vaše domovine?

II Dio – Putovanje do Hrvatske

1. Kako je došlo do odluke da napustite svoju domovinu? Koji razlozi su Vas najviše motivirali?
2. Kako je Vaša obitelj reagirala na Vašu odluku? Kako Vaši prijatelji?
3. Kako je izgledalo samo putovanje? Koliko je trajalo?
4. Što ste očekivali od samog puta prema Europi? Kako ste se osjećali za vrijeme putovanja?
5. Kako ste se odlučili na ostanak u Hrvatskoj? Što je sve utjecalo na Vašu odluku?
6. Što ste znali o Hrvatskoj prije dolaska?

III Dio – Život u Hrvatskoj

1. Kako je izgledao sam dolazak u Hrvatsku? Tko Vas je dočekaao? Tko Vas je uputio što trebate dalje učiniti?
2. Kako je izgledao Vaš prvi tjedan u Hrvatskoj?
3. Kako ste doživjeli tržište i mogućnost zaposlenja u Hrvatskoj?
4. Vidite li mogućnost za osobni napredak ovdje? U čemu?
5. Vidite li se i u budućnosti u Hrvatskoj?
6. Kako Vam izgleda svakodnevnicu sada?
7. Što Vas je najviše iznenadilo u Hrvatskoj? Koje ste razlike Vi uočili između života u Hrvatskoj i života u Vašoj domovini?
8. Kako se osjećate u Hrvatskoj? Da li se osjećate prihvaćenim u društvu?
9. Da li je Vaša promjena mjesta stanovanja utjecala na Vašu kvalitetu života? Kako i u kojim aspektima?
10. Sudjelujete li u nekim aktivnostima ili okupljanjima s Vašim sunarodnjacima?
11. Sudjelujete u nekim aktivnostima općenito u svoje slobodno vrijeme (primjerice zbor/ likovne radionice itd..)

12. Možete li mi ispričati nešto o Vašim pozitivnim iskustvima života u Hrvatskoj?
13. Možete li mi ispričati nešto o Vašim negativnim iskustvima života u Hrvatskoj?
14. Želite li još nešto ispričati ili dodati?

Prilog 2. – kodne matrice

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema	
Obrazovanje ovisi o obitelji	Podrška obitelji	Važnost obitelji i obrazovanja	Potraga za boljim životom - sloboda	
Obitelj podupire obrazovanje				
Tradicija je važna				
Svakodnevnicu je pojedinačna stvar				
Lijep sjećanja – obitelj, putovanja, sitnice	Zaposlenost u Iranu	Odlazak iz domovine		
Razlike u mogućnosti zaposlenja muškaraca i žena				
Razlike u plaćama za žene				
Slobodno vrijeme se provodi s prijateljima i obitelji	Stroga pravila za žene	Odlazak iz domovine		
Pravila države				
Nema prava izbora				
Više pravila za žene				
Tužne uspomene - ograničenja za žene				
Politički razlozi za odlazak	Neizvjesnost puta	Putovanje do EU	Bolni proces migracije i opasnosti	
Nada za promjenom				
Hrvatska kao slučajna destinacija	Dodatna trauma	Putovanje do EU	Bolni proces migracije i opasnosti	
Putovanje traumatično				
Dublinski sporazum	Neprihvatanje od strane društva i društvenih institucija	Problematična integracija	Integracija i boravak u Hrvatskoj	
Loše postupanje pri dolasku u Hrvatsku				
Osjećaj odbačenosti				
Prigovori za socijalnu pomoć				
Izdvajanje u institucijama				
Teško je iznajmiti kuću/stan				
Nada za promjenom na bolje				
Problemi s bankom				
Loš osjećaj				
Šok				
Loša iskustva u društvu				
Smanjenje kvalitete života				
Djelomično prihvaćanje u društvu				
Nova rutina				
Učenje jezika je skupo				
Teško je naći posao				Nemogućnost adekvatnog zaposlenja
Rad koji nije bio u opisu posla - izrabljivanje				
Ponuda lošijih poslova za migrante				
Različiti uvjeti za Hrvate i strance				
Nehumani uvjeti rada				
Ponašanje na poslu kao prema životinjama	Isključenost iz socijalnog života			
Nedostatak prijatelja				
Prijatelji iz koristi				
Prijatelji podržavaju odlazak dalje u EU				
Poput turističkog vodiča	Podrška migrantske ženske zajednice i prirodne ljepote	Motivacija za ostanak i daljnju borbu	Integracija i boravak u Hrvatskoj	
Ljepota prirode				
Grupne aktivnosti				

2.1. Kodna matrica sudionice Mal, 29 Iran

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Identitet povezan s obrazovanjem	Važnost obitelji i obrazovanja	Život u Siriji	Normalan život prije rata
Sretne uspomene – sjećanje na Damask			
Važnost kršćanske tradicije			
Obitelj na prvom mjestu			
Obrazovanje je najbitnije	Osjećaj jednakosti		
Sloboda kretanja i druženja s prijateljima			
Različita iskustva muslimanskih i kršćanskih žena			
Nema razlike u dobivanju posla za žene	Posljedice rata u Siriji		Traume rata i izbjeglištva
Rat			
Rutina prije i za vrijeme rata			
Razdvajanje obitelji			
Nemogućnost normalnog života	Teška odluka		
Tužne uspomene na bombardiranje škole			
Podijeljen stav obitelji o putovanju			
Nedostatak podrške prijatelja u odluci	Strah	Odlazak u EU	
Putovanje noćna mora			
Potiskivanje sjećanja			
Najstrašnji dio – krijumčarenje			
Šutnja o stvarnosti je zastrašujuća	Sigurnost		
Mir i sigurnost ispred materijalnih dobara			
Podrška drugih obitelji na putu	Dublinski sporazum	Prisilno vraćanje u Hrvatsku	
Traumatičan odlazak iz Austrije			
Ništa nisam znala o Hrvatskoj			
Ispunjavanje kvota			
Tretirali su nas kao brojeve, a ne ljude			
Hrvatska je nevidljiva na mapi EU do nogometnog prvenstva	Problematična okolina		Integracija i boravak u Hrvatskoj
Otežano obrazovanje			
Loš pristup			
Etiketiranje azilanata		Nepravda	
Jezik kao prepreka za bolji posao			
Taže integraciju a ne nude ništa			
Loš sustav integracije			
Matura ista za strance kao i za Hrvate	Problemi u azilu	Prepuštenost samih sebi	
Migranti u međusobnom sukobu			
Prijava policiji			
Nesigurnost	Psihički loše stanje		
Duboka depresija			
Promjena svakodnevnice	Promjena na bolje	Uspješna integracija u društvo	
Zaposlenost			
Pozitivno iskustvo - podrška na radnom mjestu			
Veća sloboda - kvaliteta života	Prihvaćenost u društvu		
Osjećaj prihvaćenosti u društvu			
Sličnosti kultura			
Namjera ostanka u Hrvatskoj			

2.2. Kodna matrica sudionice Kat, 22 Sirija

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Pravila	Tradicija i religija	Život u Jordanu	Položaj žene u Jordanu
Mi smo muslimani, slijedimo islam			
Poštivanje i slaganje s religijskim pravilima			
Podrška obitelji			
Domaćica	Ograničena mogućnost zaposlenja za žene		
Razlike u poslovima za žene i muškarce	Ekonomska migrantica	Odlazak u Hrvatsku	Potraga za boljim životom
Bolji život			
Novac	Hrvatska kao krajnja destinacija	Odlazak u Hrvatsku	Potraga za boljim životom
Mama je iz Hrvatske			
Poznavanje Hrvatske			
Obitelj	Sreća	Integracija u Hrvatsko društvo	Potraga za boljim životom
Kćeri brzo uče jezik			
Stvaranje prijateljstva	Dolazak u Hrvatsku	Integracija u Hrvatsko društvo	Potraga za boljim životom
Teža prilagodba			
Manje slobodnog vremena			
Bolja kvaliteta života			
Lakše do posla	Želja za odlaskom u Njemačku	Integracija u Hrvatsko društvo	Potraga za boljim životom
Većinski osjećaj prihvaćenosti			
Neki stariji ljudi samo bulje u mene dok sam u gradu			
Osjećaj nelagode			
Bolji standard i novac			

2.3. Kodna matrica sudionice Ran, 27 Jordan

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Ja sam musliman	Identitet	Tradicija, religija i obrazovanje važni za formiranje identiteta	Život u Siriji
Arapske tradicije			
Tradicija prema vlastitom izboru			
Majka kao uzor	Važnost obitelji i obrazovanja	Mogućnost rada za žene	Migracija
Osjećaj zajedništva			
Obitelj potiče obrazovanje			
Osjećaj pripadanja	Rad za žene	Mogućnost rada za žene	Migracija
Žene su mogle dobiti posao u Siriji			
Plaće su bile jednake koliko znam	Traume rata	Rat u Siriji	Migracija
Odlazak iz Sirije zbog rata			
Blokirana sjećanja iz Sirije	Dublinski sporazum	Organizirana tranzicija	Migracija
Tuga zbog odlaska iz kampa u Turskoj			
Sastanci s hrvatskom vladom			
Organizirani dolazak avionom	Bolji život	Želja za ostankom u Hrvatskoj	Integracija u hrvatsko društvo
Brzo dobivanje smještaja			
Novi početak u Hrvatskoj			
Lakše je živjeti u Hrvatskoj nego u kampu	Brzo pronalaženje posla	Želja za ostankom u Hrvatskoj	Integracija u hrvatsko društvo
Ja bi ostala i radila u Hrvatskoj			
Bilo je lako naći posao	Prihvaćenost u društvu	Želja za ostankom u Hrvatskoj	Integracija u hrvatsko društvo
Na društvenim mrežama imam stranicu na kojoj na arapskom pišem citate i priče. Zanima me i fotografija i dizajn.			
Osjećam se prihvaćeno			

2.4. Kodna matrica sudionice Rub, 20 Sirija

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Druženje s obitelji – tradicija	Važnost obitelji u životu	Tradicija i obitelj	Život u Iranu
Podrška obitelji u svemu			
Sretna uspomena – blagdani i obitelj			
Rastava od prvog supruga kao tužna uspomena	Podrška obitelji u teškom razdoblju	Prava žena	
Odluka za odlazak sa novim suprugom			
Patrijarhalno društvo	Mogućnost zaposlenja određena je mjestom stanovanja	Prava žena	
Različita pravila za žene s obzirom na mjesto stanovanja			
Polu žena radi, pola ostaje doma			
Bolji radni uvjeti za žene u gradovima	Ograničavanje prava žena		
Nametanje Hidžaba			
Nedostatak izbora za žene	Strah od posljedica sukoba	Razlozi	
Politički razlozi za odlazak iz Irana			
Sukob sa vlasti	Mir i sigurnost	Migracija	
Potreba za mirom u životu			
Osjećaj mira sada			
Nije nas briga koja država, tražili smo siguran život i mir	Potpora u odluci	Iskustvo migracije	
Podrška prijatelja u odlasku			
Hodali smo dva tjedna, skroz kroz šumu, bilo je stvarno jako teško ... spavali smo na ulici	Teško putovanje	Dolazak u Hrvatsku	
Znanje o Hrvatskoj – samo o nogometu	Želja za ostankom		
zaista smo sretni zbog svoje šanse da ostanemo ovdje, ne želimo ići u Njemačku, Austriju, Belgiju ili negdje slično, ovdje smo sretni		Problemi s dokumentima	Smanjenje mogućnosti napretka
Nemogućnost dobivanja dokumenata			
Nepriznavanje visokog obrazovanja	Mogućnosti zaposlenja	Integracija u hrvatsko društvo	
Potencijalni nastavak obrazovanja			
Lako do posla	Promjena u kvaliteti života	Sličnosti i razlike u društvenom životu	
Zaposlenost			
Kvaliteta života – nedostaje obitelj	Prihvaćenost u društvu		
Rjeđe viđanje prijatelja			
Osjećaj prihvaćenosti	Zadovoljstvo svakodnevnicom		
Nema loših iskustava			
Sličnosti mjesta života			
Lijepa zemlja			
Svakodnevnica -sreća			

2.5. Kodna matrica sudionice Far, 33 Iran

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Vrijeme s obitelji	Tradicija u Siriji	Obitelj i tradicija	Život u Siriji
Otac radi, majka brine o djeci i kući			
Slobodno vrijeme se provodi isto kao i ovdje samo se manje radi	Povezanost obitelji i religije		
Sretna uspomena – slavljenje Bajrama			
U Siriji je lakše	Žene uglavnom brinu o djeci		
Obitelji imaju puno djece			
Žene su uglavnom doma	Lakši poslovi za žene		
Žene koje rade, rade na pola radnog vremena			
Žene rade lakše poslove			
Jako je važno studirati, ali nije važno raditi za žene	Važno je obrazovanje		
Žene sve idu studirati			
Odlazak zbog rata	Nesigurnost	Putovanje do Hrvatske	Migracija
Tužna sjećanja zbog rata			
Prezare krijumčara	Podrška u odluci za odlazak		
Podrška obitelji u odlasku			
Podrška prijatelja u odlasku	Određište		
Konačno odredište je Njemačka			
Loš pristup integraciji od strane državnih institucija	Dublinski sporazum i posljedice	Prepuštenost samih sebi	Integracija i boravak u Hrvatskoj
Država ne pomaže			
Loš smještaj			
Mala naknada od države			
Teška prilagodba na novu sredinu	Samostalna integracija		
Sram zbog nemogućnosti učenja jezika			
Nemogućnost učenja jezika u azilu	Teško do zaposlenja bez znanja jezika		
Cijena ispita iz jezika je visoka			
Neznanje jezika – nemogućnost zaposlenja			
Prisila na brzo zaposlenje	Važnost jezika za djecu		
Pronalazak posla uz pomoć prijatelja			
Problem jezika i škole za djecu u iščekivanju azila	Zadržavanje u Hrvatskoj	Odluka o ostanku	
Važnost učenje jezika			
Sigurno zaposlenje za oboje	Prihvaćenost u društvu	Razlozi ostanka u Hrvatskoj	
Gubitak snage za daljnje putovanje			
Osjećaj prihvaćenosti	Brza prilagodba		
Osjećaj zajedništva			
Novčano pomaganje obitelji u Siriji			
Prirodne ljepote			
Zadovoljstvo životom	Zadržavanje kvalitete života		
Sličnosti sa Sirijom			
Nedostaju obitelj i jezik			
Osjećaj poštivanja vjere			
Sve je dobro			

2.6. Kodna matrica sudionice Mar, 37 Sirija

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema	
Ja sam Armenka	Identitet	Odrastanje	Život u Siriji	
Mi smo generacija čiji stari su bili u Turskoj i preživjeli genocid				
Obitelj je najvažnija na svijetu	Tradicija i obitelj su važne			
obitelj ostaje obitelj...				
Tradicija je važna				
Škola je važna				
Podrška obitelji u želji za obrazovanjem				
Sretne uspomene – ljeta s obitelji	Veća mogućnost izbora za žene			Promjene u pravim žena
Žene su prije bile više doma, domaćice				
Žene su se prije obrazovale najviše do srednje škole				
Sada se sve više žena obrazuje	Prava i mogućnosti za žene su još uvijek ograničene			
ali ipak ostaje neka tradicija koju prate, naravno, malo po novom načinu tradicija...				
Žene su prije rata bile uglavnom doma				
Postoje razna ograničenja	Turbulencije unutar Sirije	Rat u Siriji		
Miješanje Turske u politiku u Siriji				
Oskudni resursi				
Politički sukobi i nastanak ekstremističkih skupina				
Djelovanje ISIL-a				
Podrška obitelji u odlasku				
Uništavanje povijesnih znamenitosti			Sijanje straha i terora	
Odlazak zbog rata				
rušeno je sve				
Jako loše			Putovanje prema EU	Migracija
Teško je bilo izaći iz Sirije				
Privatno smo sve platili				
Kada smo došli u Hrvatsku nisu nas dalje pustili	Neizvjesnost puta			
Zatvorili su granice				
nismo znali da i ovdje primaju izbjeglice i to nam je bio baš šok				
Znala sam naravno da igra nogomet, samo o tome smo znali	Znanje o Hrvatskoj			
Dolazak u Porin	Loša organizacija	Loš proces integracije	Integracija i boravak u Hrvatskoj	
Pomoć udruge i časne sestre				
Odlazak u Kutinu				
Mislim tamo katastrofa je bio život				
Nema mogućnosti učenja jezika				
Teško je naći posao	Prepuštenost samih sebi			
Loša iskustva s raznim poslovima				
Volontiranjem do posla				
Sve smo morali sami				
Ma nije mi ništa bilo drugačije	Sličnosti sa Sirijom	Kvaliteta života		
Jedino je vrtić i zdravstveno drugačije				
Snalaženje zahvaljujući znanju jezika	Bolja okolina za djecu			
Dobra okolina za djecu				
Moja djeca imaju sve ono što ja nisam imala				
Atmosfera u društvu općenito dosta tmurna	Svaki put te nešto rastuži, ali se navikneš...			
Uključenost u društvo				

2.7. Kodna matrica sudionice Sho, 31 Sirija

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
želim otvoriti frizerski salon, onaj salon koji je imala prije četiri godine u Iranu	Identitet	Vezivanje tradicije uz nasilje nad ženama	Odrastanje u Iraku
otpočetka nisam voljela tradiciju... tradicija je bila skroz glupa	Odbojnost prema tradiciji		
vjenčanje curice sa devet godina za muškarca od četrdeset godina, koji ima već par žena	Nasilje prema ženama zbog tradicije		
morala poštivati zapovjedi Islamske, to se zove Šerijat			
kada je zatražila objašnjenje zašto mora to sve održavati, umjesto toga je dobila šamar, dobila je nasilje			
Stari predmeti bude osjećaj sreće	Voli tradicijske predmete	Ljubav prema predmetima iz prošlosti	
Osjećaj bezbrižnosti u igri			
Nasilan otac	Isključenost iz obiteljskog života	Nemogućnost odlučivanja o vlastitom životu	
njen tata ju je prisilio da se udaje kada je imala šesnaest godina			
Cure se smiju igrati samo s curama	Segregacija po spolu od malena		
Cure ne smiju voziti ni dirati bicikl			
Brak je važniji od obrazovanja	Tradicija ispred obrazovanja		
Izostanak podrške obitelji			
Svu zaradu je morala dati mužu	Nasilje u braku		
Strah od muža			
Trpjenje nasilja i prevare od strane muža		Život u strahu	Život obilježen nasiljem
Nasilje se nastavilo i nakon razvoda			
Prijetnja ozljeđivanjem	Pokušaj ubojstva		
Pokušaj bacanja kiseline u lice			
Pokušaj ubojstva automobilom			
Policija kaže to je normalno	Normalizacija nasilja nad ženama	Loš položaj žena u društvu	
Za djelovanje policije trebaju muške muslimane			
Zaustavljanje dogovorenog braka za svoje kćeri	Borba za prava žena		
Odlazak iz Irana zbog nasilja u braku	U potrazi za mirom i sigurnosti		
Traženje mira			
Što prije – što dalje			
Obitelj ne zna za odlazak			
u Iranu su betonske kuće i rekla bi betonsko srce	Rutom ilegalne migracije		
Odbijena viza za Švedsku			
Ilegalan put		Putovanje prema EU	Migracija
Ozljeda i nemogućnost nastavka puta			
Traženje sigurnosti	Ostanak u Hrvatskoj		
Hrvatska kao slučajnost			
Pozitivno iskustvo s policijom			
Sudsko rješenje o zaštiti od bivšeg supruga	Želja za ostankom		
sada možemo otići, ali nećemo više			
Sigurnost na prvom mjestu			
Želimo biti što bolji građani			
Osjećaj prihvaćenosti u društvu	Druženje i podrška zajednice	Mir i sigurnost u Hrvatskoj	
Učenje jezika			
Zahvalnost			
Uključenost u društvo			
tako otvoreno sve i dvorište i sve cijelu noć od sve do zore i osjećaš se tako sigurno	Osjećaj sigurnosti u Hrvatskoj		Integracija i boravak u hrvatskom društvu
Idemo u školu svi bez problema, što u Iranu nismo mogli			
Sličnosti kultura kroz hranu	Želja za integracijom		
Želja za pomaganjem drugima			
Osjećaj zauzetosti i nedostatka sreće u društvu	Dinamika u društvu	Prilagodba na novo okruženje	
Žene koje voze bicikl bez problema	Iznenadujuće stvari		
More			

2.8. Kodna matrica sudionice Sam, 40 Iran

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
muslimani smo	Identitet	Važnost obitelji i tradicije	Djetinjstvo u Iraku
idem u Islamsku gimnaziju			
s dvanaest godina mi je bila prva godina kada sam nosila maramu			
Nošenje marame vlastitim izborom	Tradicija		
Slavljenje Ramazana i Bajrama s obitelji			
Sretne uspomene s obitelji	Podrška u obrazovanju		
Moja obitelj je rekla prvo škola, faks, nakon što završiš, onda razmišljaj o dečku, udaji i to			
Djed kao najveća podrška i uzor	Obrazovanje obitelji određuje stupanj slobode za ženu	Važnost obrazovanja	
Moja obitelj je malo modernija mogu reći, jer svi su bili u školi, svi su završili nešto			
oni su ajmo reć moderniji, ali ne mogu oni zaboraviti njihove običaje i njihove tradicije, znači kod nas je dečko i cura ne mogu biti prijatelji, to ne može (smijeh), tako su oni učeni ajmo reć	Sukob tradicije i modernog načina života	Promjene stavova nakon rata o položaju žene u društvu	
postoji razlika između muškarca i žena, to je na žalost da, znači muškarac, on koji može sve, izlaziti, ići, ono žene ne smiju to, eem žene na žalost nisu mogle tako	Ograničavanje slobode kretanja za žene		
Znači ženi kad završava škola ide kući, ako želi ići negdje, vani, onda mama je s njom ili da idu svi negdje, znači mora netko stariji biti s njom, ona sama ne smije	Segregacija po spolu	Žene žele postati vidljive u iračkom društvu	
U arapskim zemljama, škole su odvojene, samo u vrtiću smo zajedno i na faksu, fakulteti su mješoviti, a škole su odvojene			
Islamska di je država, većina žena nose marame i isto kad hodaš vidiš neke koji te čudno gledaju i onda neki koji uopće ne gledaju	Žene žele postati vidljive u iračkom društvu	Rat u Iraku	
Na žalost ima ljudi koji kažu da iako žena završi faks da neće raditi, ona samo će biti kući			
sada ako gledaš je to normalno, ali prije deset godina nije bilo normalno da žena radi, u žena da radi ne, ne, ne	Posljedice rata	Krijumčari	
Odlazak iz Iraka zbog rata			
Bombardiranje škole	Rat u Iraku	Migracija	
Ratovi koji nikad ne prestaju, ili netko umre, nema mira			
Razdvajanje od šire obitelji	Odustajanje od života u Jordanu	Potraga za boljim životom	
onda smo mi odmah taj dan izašli, jako (puno) smo trebali platiti da izađemo, jer u tom gradu kad je počeo taj rat, umm bilo je zatvoreno sve na granici, nismo smjeli ni izaći ni oni koji su bili van tog grada nisu smjeli ni ući u grad			
i onda smo mi isto razmišljali, kako ćemo živjeti, ne možemo više	Putovanje prema Austriji	Zbunjenost i zasićenost	
Odluka za odlazak u EU			
ilegalna ruta	Dublinski sporazum	Ostanak u Hrvatskoj	
Osjećaj užasa			
Mi smo u Austriji čekali odgovor ajmo reć, isto da li ćemo dobiti azil i to, isto živjeli smo u kampu, normalno, mislim normalno ono, umm čekali smo dok jednog dana ujutro, znači u pet ujutro kuća netko na vrata, svi mi spavamo, vidimo policija i jedna žena koja je bila prevoditelj s njima kao, i šta je bilo, ništa ne razumijemo, i kao ono ajde sad ćete vi u Hrvatsku	Demotivacija zbog nepredvidljive budućnosti	Boravak i integracija u hrvatsko društvo	
nisam na početku učila hrvatski, nisam ni pričala, nije mi se dalo, zašto svaki put jezik neki drugi, dosadno mi je bilo više			
Ja osobno nisam znala [o Hrvatskoj], tata je znao za Jugoslaviju	Nemogućnost nastavka puta	Frustracije	
Ostanak u Hrvatskoj zbog iscrpljenosti			
Depresivna situacija	Društvo ima negativan stav prema migrantima	Izdvajanje u društvu na temelju izgleda i vjerskih uvjerenja	
Loša organizacija obrazovanja			
Mali broj migranata ostaje u Hrvatskoj	Razlika u kvaliteti života	Mogućnost vlastitog izbora	
Pritisak na integraciju			
Nema organizirane postupne integracije	Sličnost života u Iraku i Hrvatskoj	Želja za daljnjim obrazovanjem	
Prepušteni samo integraciji			
Hmm pa tako - tako, nije baš da smo preplašeni, ali ono mislim umm ja ne mogu sad pričati o svima općenito, jer ja vidim da neki drugačije gledaju od nekih drugih	Odlazak dalje u budućnosti		
Ružna situaciju u tramvaju – vrijeđanje zbog toga što je migrantica			
oni nisu navikli da vide izbjeglice tu, prvo nose maramu, drugo oni misle da smo mi svi teroristi, oni to imaju u glavi	Ponižavanje žena koje nose neki oblik hidžaba		
Nazivanje raznim pogrdnim riječima u javnom prijevozu zbog marame			
Sudjelovanje u grupnim aktivnostima za žene migrantice	Sličnost života u Iraku i Hrvatskoj		
Sloboda izbora vlastite budućnosti			
Pa razlike, nema razlike između ljudi, jedino religija je razlika i obuća, nema ljudi su svi jednaki	Odlazak dalje u budućnosti		
Želja za studiranjem u Turskoj			

2.9. Kodna matrica sudionice Nab, 18 Irak

Kod	Kod višeg ranga	Kategorija	Tema
Ljubitelj sam obrazovanja	Identitet	Važna uloga obitelji u izgradnji identiteta i razini obrazovanja	Život u Turskoj
Volim učiti i otkrivati nove stvari			
Učiteljica	Uska veza religije, obitelji i tradicije		
Obitelj na prvom mjestu			
U Turskoj odrastamo kao muslimani, to dolazi iz obitelji,	Podrška obitelji i važnost obrazovanja		
Posljednja sretna uspomena - vjenčanje			
Potpuno su me podržavali i puno im hvala, uvijek me podržavaju, čak i sada	Ciljevi i vrijednosti		
Što god imaju, oni će nas podržati,			
Imam cilj u ovom životu, pa za postizanje tog cilja pokušavam slijediti vrijednosti svijeta,	Slobodno vrijeme		
Odvojeno vrijeme za obitelj i prijatelje			
Druženje s prijateljima	Obrazovanje je ključno za položaj žena u društvu	Položaj žena u Turskoj	
većina žena ostaje doma i oni se brinu o djeci i pripremaju hranu ...neki će reći da je to zbog vjere, ali ne, radi se o obrazovanju			
Kad ste obrazovani, otvorenog uma možete kritizirati stvari ili ono što se događa... zapravo je najvažnije biti obrazovan	Odvajanje poslova za žene i muškarce	Prava žena postoje u teoriji ali ne i u praksi	
čak i sada kad imaš posao u vladi ili politici, muškarac je na prvom mjestu... ideja je imati odvojene poslove za žene i odvojene poslove za muškarce			
stvarno je teško, kao što sam već rekla, muškarac je na prvom mjestu, da bi ispalili ljubazni i pristojni kažu da su žene na prvom mjestu bla bla bla	Mogućnost zaposlenja za žene	Trauma i strah	
Visoko obrazovanje ne pomaže ženi da lakše nađe posao			
Nikog nije briga za tebe ako si žena	Ignoriranje žena i njihovih prava	Migracija	
ignoriraju nas, ignoriraju ženska prava, kao žena koja je zaposlena nije sigurna			
na primjer ženska i muška osobna iskaznica su različite boje, za žene roza, za muškarce plava, mislim da je to stvarno čudno	Razlike između žena i muškaraca	Potraga za boljim životom	
većinu ljudi u Turskoj se boje vlade			
Otimanje ljudi na aerodromima po nalogu vlade	Strah od Turske vlade	Putovanje prema EU	
Osveta za izbjeglištvo preko obitelji koja je ostala u Turskoj			
Strah od prepoznavanja	Razlike u slobodama građana	Integracija u hrvatsko društvo	
Ne volim ni govoriti nikome da sam Turkinja			
Samo ljudi koji rade za vladu mogu dobiti putovnicu bez ograničenja	Politički razlozi za odlazak	Mir i sigurnost	
bio je sukob policije protiv vlade...oni uništavaju živote mnogih nevinih ljudi, ...pa napuštamo državu zbog političkih pitanja			
Puno tuge	Pravo na život	Ostanak u Hrvatskoj	
Tužna sjećanja			
Brat i otac završili u zatvoru radi političkih sukoba	Dolazak u Hrvatsku	Nedostatak državne kontrole i intervencije	
želimo živjeti kao ljudi, nije luksuz znaš, zaslužiš pravo na život, pa tu počinje naše putovanje			
na Balkan [s mo] došli s našim vlastitim putovnicama, zatim smo s putovnicama pokušali ući u Hrvatsku	Hrvatska kao slučajan odabir	Integracija kao slučajnost	
Želja za boljim životom			
Želja za boljim životom	Porin	Boravak u Hrvatskoj	
Bolja budućnost			
Hrvatska kao dio EU – iznenađenje	Nespремnost društva na izbjeglice	Integracija kao slučajnost	
Nedostatak snage za dalje			
Boravak u Porinu otežan zbog pandemije i kulturoloških razlika	Samostalna integracija	Integracija kao slučajnost	
Prestanak aktivnosti i obrazovanja zbog pandemije			
Nedostatak empatije i razumijevanja	Put do uspješne integracije	Integracija kao slučajnost	
Užasan osjećaj			
Predrasude društva prema migrantima	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Zaustavljanje na ulici od strane policije			
Policija dosta gruba s nekim migrantima	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Biti izbjeglica – teško za prihvatiti			
Oprez zbog drugačijeg izgleda	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Osjećaj pripadnosti			
Druženje s lokalnim ljudima	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Brza prilagodba			
Snalaženje	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Sličnosti Hrvatske i Turske			
Uspješna integracija znači imati dijalog	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Pronaći način za zajednički život			
Nada za bolje sutra	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Želja za učenjem jezika i radom			
Prekvalifikacije i dodatne edukacije	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Miran i jednostavan život			
Život u stanu	Mir i sigurnost	Integracija kao slučajnost	
Topla dobrodošlica u zgradu			
Ugodno okruženje	Negativne posljedice migracije	Ignoriranje politika i odluka na razini EU	
Kvaliteta života			
Grupna druženja sa ženama migranticama kao vid terapije	Negativne posljedice migracije	Ignoriranje politika i odluka na razini EU	
Mir ispred financijskih sredstava			
Nostalgija za svojom zemljom	Negativne posljedice migracije	Ignoriranje politika i odluka na razini EU	
Nemogućnost spajanje obitelji			

2.10. Kodna matrica sudionice Fat, 32 Turska

Sažetak

Ovaj rad bavi se utjecajem migrantske krize koja se odvila 2015. godine, te pojavom masovne i nekontrolirane migracije s područja Bliskog Istoka prema Zapadnoeuropskim zemljama, preciznije prema Hrvatskoj, iz perspektive žena migrantica. Migranti koji su u ovom slučaju većinski izbjeglice, te su prisiljeni na neki način na migraciju ranjiva su skupina sama po sebi, no unutar te skupine javlja se i posebno ranjiva skupina – žene. Kada govorimo o migrantima ili skupinama migranata, žene zapravo ostaju u sjeni i izjednačavamo njihov status s muškarcima, no da li je doista taj put isti za muškarce i žene ili se žene ipak susreću s posebnim poteškoćama i problemima? Nedvojbeno je kako su žene, unatoč velikom napretku u ravnopravnosti s muškarcima, i dalje često percipirane kao druge, ali isto tako je poznata činjenica kako su žene manjinskih skupina percipirane kao druge u odnosu na bijele žene sa Zapada, odnosno dvostruko su marginalizirane. Zbog te pojave potreban nam je multikulturni feminizam. U radu se prvo daje prikaz svih važnijih podataka i relevantne literature vezane za migrantsku krizu iz 2015. godine i multikulturni feminizam, a potom nastoji kroz iskaze deset žena migrantica s područja Irana, Iraka, Sirija, Turske i Jordana ustanoviti kako migrantska kriza izgleda iz njihove perspektive, koji su faktori kod njih utjecali na emigraciju, s kojim su se izazovima sve susrele, te isto tako zašto su odabrale Hrvatsku kao svoju konačnu destinaciju u Europi. Također, jedan od glavnih interesa ovog rada je i proces njihove integracije u hrvatsko društvo, osjećaju li se prihvaćeno i u kojoj mjeri, postoji li potreba za multikulturnim feminizmom i na koji način, te kako je ova migracija u konačnici utjecala na njihovu kvalitetu života.

Ključni pojmovi: Bliski Istok, dvostruka marginalizacija, feminizam, integracija migranata, izbjeglice, migrantska kriza, multikulturni feminizam, žene u migraciji.

Summary

This paper deals with the impact of the migrant crisis that took place in 2015, and the emergence of mass and uncontrolled migration from the Middle East to Western European countries, more precisely to Croatia, from the perspective of migrant women. Migrants who are in this case mostly refugees and are forced to migrate in some ways are a vulnerable group in themselves, but within this group there is also a particularly vulnerable group - women. When we talk about migrants or groups of migrants, women actually stay in the shadows and equate their status with men, but is this path really the same for men and women or do women still face special difficulties and problems? There is no doubt that women, despite great advances in equality with men, are still often perceived as others, but it is also a known fact that women of minority groups are perceived as others compared to white women from the West, ie they are doubly marginalized. Because of this phenomenon we need multicultural feminism. The paper first presents all important data and relevant literature related to the 2015 migrant crisis and multicultural feminism, and then seeks to establish through the testimonies of ten migrant women from Iran, Iraq, Syria, Turkey and Jordan what the migrant crisis looks like from their perspectives, what factors influenced their emigration, what challenges they all faced, and also why they chose Croatia as their final destination in Europe. Also, one of the main interests of this paper is the process of their integration into Croatian society, whether they felt accepted and to what extent, whether there was a need for multicultural feminism and in what way, and how this migration ultimately affected their quality of life.

Keywords: Double marginalization, feminism, integration of migrants, Middle East, migrant crisis, multicultural feminism, refugees, women in migration.